

**ÚJ ANYANYELVI
PÁLYÁZATTAL!**

Édes Anyanyelvünk

2008. OKTÓBER

XXX. ÉVF. 4. SZÁM



Gulácsy Lajos:
Nő gyertyával
(1910 körül, pasztell)

É
A

A TARTALOMBÓL:

Ágoston Mihály:
Helyreállítani
a megingott anyanyelvtudatot

Büky László:
A lókötó szerelme

Balázs Géza:
A babustól a Börmögőig

Boksay Zoltán:
Helységnévpárok
kvantitatív elemzése

H. Varga Márta:
Spontán nyelvújítás

Elekfi László:
Még egyszer az ikes igékről

Kecskés Judit:
A coniunctivusról
más szemmel

Zimányi Árpád:
Milyen víz a farvíz?

OKTV, magyar nyelv,
2008/2009.

Vissza- vagy újra-?

A tavalyi szokatlanul nagy nyári hőség miatt gyakran ke-

letkeztek veszélyes tüzek nemcsak hazánkban több helyen is, hanem Európában és szerte a világban, nagy károkat okozva a természetben, lakott területeken, néha még emberéletet is követelve. Különösen nehéz feladat elé állította a védekezőket az a jelenség, amelyről így tudósítottak a hírforrások: *visszagyulladt* a terület, *visszaégett* az erdő. Vagyis ahol előzőleg már eloltották a tüzet, ott – leggyakrabban a nagy szélvihar miatt – *újra égni kezdett* a helyszín.

Mi a szokatlan ezekben a mondatokban? Az alapigéhez csatolt *vissza-* igekötőnek a használata, ugyanis a megnevezett jelenséget a köznyelvben így szoktuk kifejezni: *újra-éledt, újra fellángolt, fellobbant* a még parázsló tűz.

Mit is jelent a *vissza-* igekötő, miképpen kapcsolódhat az alapigéhez? Értelmező szótáraink felsorolása alapján tudjuk, hogy nagyon sok igének lehet a jelentésmódosítója. Elsődlegesen a térbeli mozgás olyan irányát fejezi ki, hogy valaki vagy valami elindul afele, ahol előzőleg volt: *visszamegy, visszatér*. Más igékhez kapcsolva lényegesen megváltoztatja az alapige jelentését: *visszabeszél* = felel, *visszagondol* = emlékezik, *visszapártol* = valakinek vagy valamely eszmének újból a hívéül szegődik, *visszatiükröz* = valakinek vagy valaminek a képét mutatja.

Ha az idézett igekötős igék egy szaknyelvnek új szavai, akkor gazdagítják szókincsünket. Köznyelvi használatuk azonban aligha helyeselhető, mert nem illenek bele anyanyelvünk rendszerébe, szellemébe.

Graf Rezső

TARTALOM

Graf Rezső: <i>Vissza- vagy újra?</i>	2
Maróti István kérdéseire válaszol Ágoston Mihály	3
Büky László: A lóköttő szerelme	4
Balázs Géza: Miért érdekes? <i>A babustól a Börmögűig</i>	5
Boksay Zoltán: Helységnévpárok kvantitatív elemzése	6
H. Varga Márta: Spontán nyelvújítás?	7
Zimányi Árpád: Milyen víz a <i>farvíz</i> ?	7
Országos középiskolai tanulmányi verseny, magyar nyelv, 2008/2009	8
Pályázati felhívás	9
Dóra Zoltán: <i>ES</i> vagy <i>ESZ</i>	10
Gecsey Éva: <i>El... el...</i>	10
Huszár Ágnes: A latin nyelv adományai	10
Nemes Erzsébet: Igeidők – hideg idők	10
Bíró János: www.manyszi.hu	11
Kecskés Judit: A coniunctivusról más szemmel ..	12
Elekfi László: Még egyszer az ikes igékről	13
Del Medico Imre: „Please, Madam”	13
Csicsery-Rónay István: Tisztelt Szerkesztőség! ..	13
Pintér Tibor: Műhelytanulmányok a nyelv művelésről	14
Grétsy László: Egy hézagpótló könyv az európai nyelv művelésről	15
Hírek, események	16
Pontozó	18
Keresztretjtvény	19
Új szavak, kifejezések (51.)	19
Nyelvész-leletek, nyelv-észleletek	20

ÉDES ANYANYELVÜNK • AZ ANYANYELVÁPOLÓK SZÖVETSÉGÉNEK FOLYÓIRATA

Megjelenik évente ötször – februárban, áprilisban, júniusban, októberben és decemberben – a Magyar Tudományos Akadémia Magyar Nyelvi Bizottságának és a Magyar Nyelvtudományi Társaságnak a támogatásával.

Kiadja: az Anyanyelvápolók Szövetsége

Felelős szerkesztő és kiadó:
Grétsy László

A szerkesztőség tagjai:
Balázs Géza, Kemény Gábor, Maróti István

A szerkesztőség címe:
1088 Budapest, Múzeum krt. 4/A II. em.
Telefon: 411-6500/5353

Postacím: 1364 Budapest, Pf. 107.

Honlap: www.anyanyelvapolo.hu
(vagy: www.anyanyelvapolo.hu)

Villámposta: ea@anyanyelvapolo.hu

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt.
Hírlap Üzletága (Bp. VIII., Orczy tér 1.).
Előfizethető valamennyi postán, kézbesítőnél.
E-mail: hirlapelofizetes@posta.hu,
fax: 303-3440

Információ, reklamáció: 06 80 444-444
További terjesztők: Magyar Lapterjesztő Rt.
és Könyvtárellátó Kht.

Ára: 200 Ft.

Az Anyanyelvápolók Szövetségének tagjai
a lapot a tagdíj fejében illetménylapként
kapják.

Belépési nyilatkozat kérhető:
Anyanyelvápolók Szövetsége,
1053 Budapest, Károlyi M. u. 16.
Tel.: 317-3062, 317-3611/208

Az Édes Anyanyelvünk szerkesztőbizottsága:
Balázs Géza, Bencédy József,
Deme László (a szerkesztőbizottság elnöke),
Fábián Pál, Grétsy László, Kemény Gábor,
Maróti István

Lapunk kiadását

az Oktatási és
Kulturális Minisztérium,
valamint

a Nemzeti Kulturális Alap
segíti.

ISSN 0139-0457 (nyomtatott)
ISSN 1588-0311 (online)

Nyomdai előkészítés: OPTICULT Bt.
Telefon: 330-7186, 06 20 473-4084

Nyomás: ETO Print Nyomdaipari Kft.



Helyreállítani a megingott anyanyelvtudatot

Ágoston Mihály válaszol Maróti István kérdéseire

Ágoston Mihály, a vajdasági és az ősszmagyar nyelvtudomány és nyelv művelés kimagasló egyénisége, az újvidéki egyetem professzora ez év júliusában töltötte be 80. életévét. Ebből az alkalomból folyóiratunk néhány közérdekűnek tekinthető kérdést intézett az ünnepelthez, egyszersmind további számos alkotó évet, újabb sikereket kíván neki.

1. Egy tanulmányodban azt olvastam, hogy jól megtervezett és országosan szervezett nyelvújításra lenne szükség. Mit kell ezen érteni?

Fölgyorsultak a társadalmi változások. A fogalmak zöme, melyekről az utóbbi tíz-tizenkét évben értesültünk, idegen nyelvi közvetítéssel került ismeretvilágunkba, s ma is többnyire az idegen elemek révén próbáljuk őket az anyanyelvünkben keletkezett hézagokba iktatni.

A frissen jött idegen közszavak ésszerűtlen gyomlálására nem gondolhatunk, bármennyire is elriasztó az, ahogyan elárasztották nyelvünket – vagy inkább boltjainkat, utcáinkat s médiánkat. Korunk ismeretszerzésével párhuzamosan szükségünk lenne anyanyelv-korszerűsítő mozgalomra. Ezt a magyar nyelvészet és a megfelelő szaktudományok képviselői szervezhetnék meg. A szaktudományok magyar művelőitől, persze, nincsen okunk és jogunk nyelvészkedést elvárni, de azt igen, hogy teljes szaktevékenységükből (mikrobiológia stb.) se írásban, se szóban ne hiányozzon a magyar nyelv használata, függetlenül attól, hogy általában idegen nyelven is publikálnak. Magyar szövegében a szaknyelvi megoldásokkal ki-ki a maga szakterületén – erre legilletékesebbként – már tehetne gyakorlati javaslatot. Az aztán a magyar nyelvész dolga lenne, hogy a nyelvújítási anyagot összegyűjtse, rendezze, nyelvészetileg értékelje és összehangolja, valamint hogy terjessze.

2. Mi a lényege a nyelvpolitikának?

Nyelvpolitikán kormány, intézmények és hatalmi szervek elemzéseit, döntéseit, intézkedéseit meg ezek hiányát értem. Mindazt, ami a lakosság (anya)nyelvi körülményeit és viszonyait érinti.

Egynyelvű közegben is szükség van nyelvpolitikára; hiszen a munkahelyen, a médiában, a művelődési életben, a közigazgatásban, az utcán, a közellátásban, az egészségügyben stb. az anyanyelvűség feltételei változékonyak, és időnként tudatos módosítást igényelnek. Az anyanyelv-politika összhangba hozható s hozandó a többnyelvűsítés politikájával.

Helyzetünk nyilvánvaló. A magyar nyelv ügyét hivatásból bizonyos tekintetben fölvaláló nyelvészek szakmai és erkölcsi felelősségét és avatottságát más (szak)ember se nem helyettesítheti, se nem ellensúlyozhatja. Felelőség mindazért, ami ez ügyben történik, késik vagy elkésheet: nem csekély ez, még illetékességük korlátozottsága ellenére sem. Mert szakmai elhivatottságuk nemcsak felelőség és illetékesség, hanem szellemi privilégium is.

3. Az anyanyelvi kultúra megőrzése és fejlesztése, gyarapítása érdekében mi a feladata a családnak, az otthonnak és az iskolának?

Ahol van otthon, s még együtt van a család, meg ahol még nem zárták be a falu vagy a környék egyetlen iskoláját, ott a jövő nemzedék anyanyelvének jó megalapozásáért általában ez a három tényező tehet és tesz legtöbbet. A jó alapozásra pedig ma még nagyobb szükségünk lenne, mint akár száz évvel ezelőtt is volt. Bizonyos tekintetben ugyan zárkóztottabban és „magányosabban” élünk (pl. a számítógép és a tévé előtt), de mérhetetlenül többen és többször szólunk egymáshoz mobilon, interneten, tévécsatornákon, szórólapon.

A család maradandó és pótolhatatlan anyanyelv-alapozást végez akkor is, hogyha csak egyik szülő neveli a gyerek(ek)et, s, természetesen, akkor is, ha a szülők csak valamelyik tájnyelvet ismerik, hiszen éppen a tájnyelvek képezték és képezik az alapját a viszonylag egységes köznyelvnek. Az otthoni környezet szolid feltételei révén (mint amilyen az anyanyelvtudat, a házbeliek anyanyelvi készsége, olvasottsága, hagyomány- és közösségtisztelete) nemzedékek adnak tovább maradandó értéket, és időtálló újat hoznak létre. Ez elsőnek hat a gyerekekre, mégpedig spontánul és folyamatosan.

A közoktatás azonban jellemformáló, anyanyelvépítő és az anyanyelvű általános műveltséget megalapozó szerepét zöm-

mel csak úgy töltheti be jól, ha pedagógus és szülő ebben méltó és egymást kiegészítő partnerek. A korszerű iskolából nem hiányozhat a társadalom és a diákok által egyaránt megbecsült pedagógus, sem az országszerte jól fölszerelt tanterem, sem az avatottan megfogalmazott s kipróbált tanterv. Ebben a nemzedéképítő és -alakító munkában ma is elemi fontosságú tényező lenne a minden gyerek iránti felelősségvállalás és szeretet, meg a kölcsönös bizalom és tisztelet szülők, pedagógusok és gyerekek között.

E hagyományos tényezők nemcsak az egyén anyanyelvi készségét (és erre épülő általános műveltségét) hivatottak jól megalapozni, hanem jelentős mértékben a közösség anyanyelvűségének állapotát és sorsát is. Tudjuk viszont, hogy sok családnak ma nincs otthona, és sok otthonban fölbomlott vagy lehetetlenné vált a családi élet, vagy számos családban nincs is gyerek, illetve az nincsen, aki fölnevelje. A házassági kapcsolatok jelentős része pedig széthullik vagy létre sem jön. Az új nemzedékben pl. a közgondolkodás egyik legfontosabb mozaikkövé: a szolidaritás fogalmát és érzését – családi környezet és szülői nevelés híján – gyakran csupán az iskola alakíthatná ki. Az az intézmény erre egyedül aligha lehet képes.

Az iskolák bezárói ma elsőnek az eddig is hátrányosabb helyzetű vidéket taszítják még nagyobb lemaradásba.

Már-már azt kérdezhetjük: mi lenne a család alapozó föladata, s mi lehetne az otthoné meg az iskoláé? Közéletünkben – míg el nem késünk vele – helyre kellene állítani a részben elhanyagolt, részben megingatott s megzavart anyanyelvtudatot és közösségi értékrendet, hogy tisztánlátást nyerjünk az irányvételhez, s erőt meg hitet a közösség- és egyénépítő munka gyorsulásához.

4. Az anyanyelv és a világnyelv közötti kapcsolatáról mit illik tudni? Mit jelent számodra az anyanyelv és a világnyelv?

Korunk két ősi, de mindmáig gyakran félreismert vagy félremagyarázott, értékes társadalmi tényezőjét érthetjük rajtuk, s jelenünk két aktív nyelvi föladatát is.

A maga fejlődése és fönmaradása érdekében egy-egy nyelvi közösség általában kommunikálni törekszik több más közösséggel is, ehhez a kommunikáláshoz azonban jobbra köztétítő nyelvre van szüksége. Ugyanekkor ugyanezeknek elsődlegesen állna érdekében átfogóan elsajátítani anyanyelvüket, s célszerűen fejleszteni, hogy általa képessé válhassanak anyanyelvi lemaradásuk behozására vagy elkerülésére, valamint hogy elháríthassák más közösségek lesben álló nyelvi, gazdasági és politikai hegemónizmusát.

A mai világnyelvek egyidejűleg és elsődlegesen egy-egy nagyhatalmi közösség anyanyelvéül szolgálnak. (Igaz, közvetítő nyelvi alkalmasságuk is éppen abból ered, hogy élő nyelvek.) Súlyos következménnyel járhat, ha a jól bevált világnyelvet valahol nem kizárólag többnyelvűségi helyzetben alkalmazzák, azaz ha nem csupán közvetítésre, hanem az anyanyelv valamelyik vagy egyre több természetes funkciójában is. Ilyenkor a világnyelv ezzel (ha nem akarva is) árnyékot vet a helyi anyanyelv közéleti elhivatottságára. És az is, ha a közösség illetékei – egyoldalú nyelvpolitikából eredően – tartósan elmulasztják anyanyelvük megfelelő korszerűsítését.

Egyre gyakrabban tapasztalhatjuk anyanyelvünk helyzetének bizonyos mértékű degradálódását és degradálását. Helyenként anyanyelvűségünk szűkülését okozzuk például az angol nyelv megokolatlan szerepeltetésével, s ezzel még többnyelvűsödésünk is az idegen egynyelvűsödés irányába hat.

A magunk számára alapos körültekintéssel és mielőbb meg kellene fogalmaznunk anyanyelvünk s a világnyelvek párhuzamos rendeltetését, és megvizsgálni a vélt és a nemcsak vélt szerepeltelődásokat, nehogy a század végére anyanyelvünk használati köre a nemrégiben fölavatott magyar nyelvi múzeum helyiségeire szorítkozzék.

A lóköltő szerelme

BÜKY LÁSZLÓ

A szavak jelentésének finom különbségeit bemutató idézetem egyik egyetemi előadásomon ezt a (tudomásom szerint) országszerte ismeretes dalszöveget a *köt* ige kétféle szerkezetbe való építésére:

Lovamat kötöttem piros almafához,
Magamat kötöttem gyenge violához.
Lovamat eloldom, mikor a nap fölkel,
Tetőled, Violám, csak a halál old el.

A magyar nyelv értelmező szótára, amely immár fél évszázada igazítja el a szavak jelentésének erdejében a magyar nyelv használóit, ennek az igenek több tucat jelentését írja le. A dalszöveghez ez a jelentésleírás illik a szótárból: „<V mely állatot, tárgyat kötéhez, madzaghoz v. ilyen eszköz segítségével egy másik tárgyhoz> csomóval, hurokkal odaerősít”, példát is adnak a szótárírók: „A csikót a jászolhoz köti”. Talán ez a leggyakoribb, leghétköznapibb jelentés. A 2003-ban kiadott értelmező kéziszótár is ezt a jelentést adja meg legelőször: „Szorosra húzott hurokkal, csomóval vmihez erősít, rögzít vmit”, és a példák: „Kötelet köt a fára; fához köti a lovat”. Érdemes arra figyelmeztetni, hogy mindkét szógyűjtemény példaanyagában olyan cselekvéssor van megadva, amely legalább a honfoglalás óta (mondhatni) mindenki által ismeretes: a ló (csikó) kikötése.

A másik jelentés, amely a népdalban szintén érvényesül, a magyar nyelv értelmező szótárában így van leírva: „*Vkihez, vmihez köt vmit*: főleg vkinek sorsát, ügyét vkinek, vminek az ügyétől, sorsától teszi függővé; vkivel, vmivel elszakíthatatlan kapcsolatba hoz vmit”, és a példa: „Hozzám kötötte a sorsát”.

„azért lóköltő, mert a szerelmes ifjú almafához szokta kötni a lovát”

Ezt az utóbbi kifejezést és a vele rokon szerkezetűeket is régóta használjuk, a régebbi magyar lírából vegyünk néhány példát. Balassi Bálint így írt: „De vitézek között szerelmére kötött s fogott sokot Julia” (De Julia venante: A Julia vadászatjáról), vagyis egy *szerelmére köt valakit* ’érzelmileg magához láncol’ kifejezést használ a költő, amint a Balassi-szótár mutatja. Zrínyi Miklós nyelvhasználata ugyancsak metaforikus fordulatot mutat: „Szkander Bég ... nagy szorgalmatossággal pórásra kötötte a szerencsét”. Csokonai Vitéz egyik színművében, az Angélikában olvasható hasonló jelentésű *köt* ige: „A szerelem te hozzád köt”. A két különböző jelentés metaforikus átvitel révén jött létre.

Mindezek után meglepődtem egyik-másik hallgató vizsgáztatásakor, aki azt mondta, hogy „a lóköltő szerelméről szóló versből” idéz példát a metaforás jelentés mibenlétének bemutatására... Azonnal érdeklődtem e lóköltő iránt, aki a hallgató szerint azért *lóköltő*, mert a szerelmes ifjú almafához szokta kötni a lovát.

A régiségben – egyebek mellett – *lóköltő tolvaj*, *lóköltő kert*, *lóköltő parlag*, *lóköltő szij* szerkezetek ismeretesek, ezek közül a *lóköltő tolvaj* azt a személyt jelenti, aki a valahová kikötött lovat ellopja a lóköltő helyről (volt ilyen jelentésű *lóköltő* is).

A *lóköltő tolvaj* szerkezet egészének jelentése áthúzódott a *lóköltő* szóra. Ez a *lóköltő* azután nemcsak ’lovat lopó tolvaj’, hanem ’semmirekellő, léhűtő személy; csirkefogó’ és ’agyafúrt, ravasz kópé’ jelentést is fölvetett az idők folyamán, s csupán a szövegkörnyezet mutatja, melyikről van szó.

Az értelmező szótár mintegy fél évszázada már régi szónak jelzi a *lóköltő*-t: „(rég) Tolvaj, aki lovat lop v. szokott lopni. □ A híres *lóköltő*, Tarka Miska megint kézre került. JÓKAI”. Petőfi Sándor nyelvhasználatában megtalálható a ’csirkefogó’-féle jelentés: „– Azt mered mondani, te *lóköltő*? no várj! Nem azt mondtam, hogy vályogot hordj az esztrengáéhoz, he?” (A nagy-apa).

Mikszáth Kálmán egyik művében arról ír, hogy a ló tulajdonlását igazoló iratokat miként szerzik be a lóköltő tolvajok:

„A tolvajok tehát eljártak Mikulikhhoz, s ő megnézvén a lovat, kikereste nagy vasas ládájából a hozzá illő passzust, amint vagy pej volt, vagy szürke. Talált annyi ezer közül mindenikre. A *lóköltő* kifizette az öt forintot, s legott becsületes szerzeményévé lett a lopott ló. Azokért az okmányokért pedig, melyek »különös ismertető jelek«-re is ráillettek, elkért tíz-húsz forintot is. De aztán feladta valaki a bíróságnak...” (Eredeti egzisztencia). Egy másik Mikszáth-műben ezt olvashatjuk: „Mikor az alispán-választásra került a sor, a demokrata párt ellenjelöltet állított, s ennek volt kilátása diadalra. Legalább Babó Gergely uram, a híres *lóköltő* parasztkortes, mennyre-földre esküdözött, hogy az »amerikai úr« pártja győz. Csak már jönne ő maga is, mert ilyenkor itt kell lenni, lelkesedést önteni a többibe. (Babó uram a maga módja szerint értette az öntést.)” (Magyar demokraták). S egy harmadik Mikszáth-prózában cseleltszereznek meg egy lovat: „A ló meghorkant a térd nyomása alatt, aztán megindult hetykén, délcegen, mint ahogy járt szokott, fejét hol levágva, hol felhajítva. – Én vagyok a Hasszán kisebbik fia – kiáltá a *lóköltő* messziről” (A becsületes Abdallah és a rosszelkű Hasszán).

A lótolvajlás a népköltésben is nyomott hagyott, a székelység nem egy balladája kezdődik efféle eseménnyel. Bizonyítsa ezt kevert szövegkezdet:

Fehér László lovat lopott
A fekete halom alatt.
Fehér László ment elébe,
Kilenc csendőr ment elébe,
Fejér László, mutasd meg te,
Hol vagyon az igazolvány?!

*

Nem loptam én életembe,
Csak egy lovat Debrecenbe.
Ej! Az es a felbírót vót,
Kötőfékje mind güngyből vót.

Az említett egyetemi hallgatóm ismeretei közé nyilván sem a lótolvajlás, sem a vele kapcsolatos kifejezések nem jutottak el, hiszen manapság a lókötés ilyenét módja a hajdaniakhoz képest ritka dolog, s így az élőnyelvben alig fordulnak elő a rá vonatkozó kifejezések. A rosszálló vagy bizalmas stílushatású *lóköltő* szó használata úgyszintén megritkult, hiszen megesik, hogy némely rádiós és tévés riporter *úriemberként* említi például az autótolvajokat és más kalefaktorokat...

A népdal *lovamat eloldom* kifejezéséhez az értelmező szótár írói ezt az értelmezést és lóval kapcsolatos példát fűzték: „<Vmihez odakötött élőlényt, különösen állatot v. tárgyat> a kötelék kibontásával szabadá tesz. ... *Most a lovat eloldotta, s a kantárt odaadta a legénynek. MÓRICZ*”, vagyis megint az évezredek magyar lótarás nyelvi kifejezése ad jelentésmagyarázatot. Gárdonyi Géza regénye elején a Gergő által legeltetett szürkét (míg Vicuskával fürdenek) elvezeti egy török: „[aki] csontos arcú, barna ember. A vállán diószínű barna köpönyeg. A fején tornyos, fehér süve. A fél szeme be van kötve fehér kendővel. A másik szeme immáron a fa mellé kötött szürkét vizsgálja. Nem tetszik neki, az látszik az arca fintorgásán. De azért *eloldja*”.

A fentebb elmondott eset viszont arra figyelmeztet, hogy – ne firtassuk most okait – a lóval kapcsolatos ismeretekre fiatalabb korosztályokban alig számíthatni, pedig az olvasmányélmények kitölthetnék a hiányokat.

Azt a kérdést is érdemes lett volna boncolgatni, miként köti magát a szóban lévő lóköltő a gyenge violához, amelyet azután még meg is szólít, ám mindehhez segítség Petőfi verse (Árvalányhaj a süvegem bokrétyája):

Árvalányhaj a süvegem bokrétyája,
Árva leány a szerelmem violája;
Azt magamnak kinn a pusztán szakasztottam,
Ezt magamnak a faluban választottam.

A babustól a Börmögőig

BALÁZS GÉZA

Gyere haza a kocsmából, akasztófa címerel! /
Látom már, hogy megint iszol, gyermekek
ijesztője. / Minek iszol így korán? / Bort ide hát szaporán!
(Holczer József által gyűjtött rímus)

Az ijesztés hatalma

A megijesztésben, az ijesztgetésben erő, hatalom van. Akit sikeresen megijesztünk, abban félelmet keltünk, egyúttal annak fölébe kerekedünk. Ezért rendszerint a tapasztaltabbak tudják megijeszteni a tapasztalatlanokat, a tájékozottak a tájékozatlanokat, az idősebbek a fiatalabbakat. A szavakkal való ijesztgetés a szavak erejének, hatásának (perlokúciójának) a bizonyítéka.

Az ijesztés tartalma nagyon sokféle lehet. Ijesztgetés fertőzésekkel, betegségekkel, szélsőséges időjárással, új munkahelyi vezetővel vagy kollégával, párttal, diktatúrával, állattal, szomszédal, etnikai csoporttal, pénzromlással, a gazdasági helyzet rosszabbodásával, csóddal stb. Az ijesztgetés csoportos következménye a pánik, amely irracionális cselekedetekre ragadtathat egy csoportot, s akár az ijesztgetés megvalósulásához (valóságos bankcsőd) vezethet.

A korosztályi ijesztgetésben élen járnak a felnőttek által a gyermekeknek szánt megjegyzések, a gyermekijesztők. A gyermekijesztő kisgyermekek – inkább tréfás, esetleg beugrató – figyelmeztetésére, nevelésre szolgáló fenyegető figyelmeztetés idősebb testvérek vagy a szülők részéről. Az ijesztgetés következménye rendszerint pillanatnyi elgondolkodás, esetleg félelem, amelyet a szülők később igyekeznek feloldani. Föltehető, hogy nem mindig sikerül, s akkor tartósabb hatás, esetleg trauma is lehet a következménye. A gyermekek ijesztgetése annyira szokványos, hogy sokszor nem is tudjuk, mit és miért mondunk ilyenkor.

Mivel ijesztgetünk?

A gyermekijesztők hagyományos, rögzített nyelvi formát öltenek. Rendszerint az *Elvisz a...*, illetve a *Jön a...* formulába illeszkednek. Pl. *Elvisz a mókár!* Illetve még egy figyelmeztető bevezető mondat is kerülhet eléjük: *Vigyázz, mert elvisz a...*, vagy: *Ha rossz lesz, elvisz a...* Az ijesztő alakokat (az ijesztés alanyait) négy csoportba sorolja a szakirodalom. Ide tartoznak a reális alakok, az állatok, az irreális alakok, valamint a mesei és hiedelemalakok. Az egyes nyelvi formák rendszerint földrajzilag jól körülhatárolhatók, vagyis táji állandósult szókapcsolatok, frazeologizmusok. Míg a *mumus* országos elterjedésű, a *bubust* a Duna mentén, a *böböst* és a *mamóst* Erdélyben használták. Szabolcs-Szatmárban *kókuval*, palóc vidéken *kóköval*, a Felső-Tisza vidékén *mókárral* fenyegettek.

De mi van manapság? Mennyire élő hagyományról van szó? Ezt szerettem volna megtudni, s ezért tettem közzé egy felhívást 2008 elején a Magyar Rádió Tetten ért szavak című műsorában. Érkezett néhány érdekes adat.

Pónya Vilmosné írta: „Szülőfalumban, Tardoskedden a gyermekek ijesztgetésére, különösen, amikor a szél csapkodta az ajtókat, ezt mondták: *Kezetlen, lábatlan Jankó*. Gyermeki fantáziámban ez egy nagyon félelmetes jelenség volt.” További hasonló adatok is érkeztek: *Elvisz a János bácsi*, *Elvisz a drótos-tót* (Kecskemét), *Elvisz a kókány* (Szentkirály), *Ne menj le (a pincébe), mert elvisz a mokokár* (Üllő), *Elvisz a mókár* (Kács, Sály, Dél-Borsod), *Elvisz a vasas cigányasszony* (Üllő).

Az ijesztgetés ma

Kíváncsi voltam arra, hogy mennyire élnek elevenen a gyermekijesztők városi fiatalok körében. Ezért egyetemi hallgatókat kérdeztem meg, akik a következőket említették: *Ha rossz lesz, elviszünk a javítóintézetbe* (Budapest), *Elvisz a ropi* (Szlovákia, Csicsér), *Elvisz a mumus/momó* (Hajdú-Bihar megye), *Ha rossz lesz, elvisz a talus* (Budapest), *Vigyázz, mert elvisz a zsákos ember!* (Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Hajdú-Bihar megye), *Jön a zsákos ember* (Budapest), *Elvisznek a szörnyecskek* (Hajdú-Bihar megye), *Elvisz a jeti* (Budapest), *Elvisz a krampusz* (Budapest), *Elvisz a mumus* (Budapest, Szlovákia: Mokcsa, Borsod-Abaúj-Zemplén megye), *Elvisz a Jónás* (víz közelében mondják, Debrecen), *Elvisz a prikulics* (Budapest),

Elvisz a klotyó manó (Hajdú-Bihar megye), *Elvisz a rézfású bagoly* (Debrecen, Szlovákia), *Elvisz az aranyfású sas* (Szlovákia), *Elvisz a koponyányi monyó* (Debrecen), *Elvisz a kunka* (Nógrád megye), *Elvisz a kókó, kóku* (Borsod-Abaúj-Zemplén megye).

Rákérdeztem hallgatóimnál, hogy mit jelent a *kókó*. Nem tudták, volt, aki a népszerű bokszolóra gondolt. Pedig szó sincs róla. A néprajzi irodalom a *kókót* már régen följegyezte, és számos változatával együtt gyermeknyelvi-hangutánzó eredetű, ám voltaképpen megfejtetlen történetű szónak tartja. Ilyenek még a következők: *babus*, *babós*, *bankus*, *bambuc*, *bákász*, *bobó*, *bobósbunkus*, *bönkös*, *böbö*, *bökötör*, *bumbus*, *bubusz*, *dodó*, *hemmes*, *kankas*, *kankus*, *kercsula*, *konkó*, *kókós*, *kókár*, *kumasz*, *kunka*, *mankuj*, *mánkus*, *muma*, *mumák*, *mamusz*, *momó*, *murkus*, *vankuj* stb. Látható, hogy még ezekhez képest is akadnak újabb változatok (pl. *ropi*, *talus*). S bár a *rézfású bagolyról* van már némi (nem meggyőző) szakirodalom, az *aranyfású sasról* most hallottunk először, és a *ropi* kilétével sem vagyunk tisztában...

Személyes emlékek

Siklósi László írta (Budapest): „Nálunk Rákoskeresztúron 1919 után, amikor anyám született, a gyermekeket olyan módon figyelmeztették, hogy legyél jó, mert elvisz a Kun Béla. 19-et megelőzően pedig az a szólás járta, hogy légy jó, mert elvisz a zsákos zsidó. Az én gyermekkoromban már nem voltak ezek a szólások. Én 1943-ban születtem. Arra azonban emlékszem, hogy Mikulás táján krampuszal fenyegettek.”

Holczer József (Kecskemét) egy egyéni, házi ijesztgetés születését írta meg: „Szobánk villanyán nem volt, nem lehetett csillár. Így egy sötét valamit, fekete hengszerűséget húztak szüleimék az égőre. Mondtak valami félelmeteset, de nekem csak a mondat vége maradt meg a fejemben. Utólag persze már rekonstruálja az ember a teljes közlést: Vigyázz, mert előjön a bőr mögü! Mármint valaki, akivel ijesztgetnek. A bőr mögül személlé vált a tudatomban. Szüleim később átvették tőlem: Majd gyün a Börmögő, aztán elvisz!”

Gácsné Batiz Eszter emlékei: „Férjem gyermekkorában a hivatalos gonosz a kályhás volt, gondolom, a fekete ruha és a korom miatt, a gyerekek mégis találtak maguknak egy sokkal rémesebb bubust. Apósom még a koalíciós időkben (1945–1947) kereskedő volt, és a Kereskedők Lapja rendszeresen járt a családnak. Ebben találták meg a gyerekek az adóprést, amely egy olyan rajzzal volt illusztrálva, amely egy valóságos prés sájtujából félig kilógó, szörnyen kínlódo emberi arcot mutat. Gondolom, viszonylag ritka, hogy 4–6 éves gyerekek ennyire féljenek az adótól...”

No várjunk csak! Akartam még valami humorosat ideírni, adóról, miegymásról, de az adópréssel való ijesztgetéstől félelmemben még a nyelvemet is..., meg a patron is kifogyott a nyomtatóból... (Azért, ha olvasóinknak vannak más vagy különleges gyermekijesztői, küldjék el szerkesztőségünk címére vagy egyenesen a szerzőnek: balazs.geza@du.e.hu. A gyermekijesztőket bemutatta a Tetten ért szavak 2008. május 18-i adása.)

Gyermekijesztők

A Magyar néprajzi lexikon szerint az ijesztő alakok négy nagy csoportba oszthatók. 1. Reális alakok: gyerekszedő, pulyaszedő, zsákos ember, koldus, cigány, rongyszedő, kéményseprő, drótos, csendőr, rendőr, pap, doktor, fekete ember, tatár, török, betyár. 2. Állatok: bagoly, mókus, róka, farkas. 3. Irreális alakok (valószínűleg gyermeknyelvi vagy hangutánzó eredetűek): bókász, bakucs, bankusz, bunkus stb. 4. Mesei és hiedelemalakok: banya, boszorkány, vasorú bába, rézfású bagoly, bakaraszt, markoláb, manó, plutó, dromó, ördög, prikulics, garabonciás, lidérc, tüzes ember. (Hoppál Mihály: Gyermekijesztők. Magyar néprajzi lexikon, 2. Akadémiai, Budapest, 1979. 349.)

M
I
É
R
T
É
R
D
E
K
E
S
?

Helységnévpárok kvantitatív elemzése

Vizsgálódásomhoz Kiss Lajos nagyszabású munkája, a Földrajzi nevek etimológiai szótára szolgáltatta az alapot. A szerző szerint Nyírbátor nevében az előtag megkülönböztető szerepű. Nyilvánvaló, hogy Nyírbakta esetében sem lehet másképpen. Amikor tudomásul vesszük, hogy a megkülönböztető előtag szükséges, akkor önkéntelenül felmerül az a kérdés, hogy ezt a két nyírségi települést milyen más településektől kell megkülönböztetni, és hol vannak azok. A keresést Fényes Eleknek Magyarország geographiai szótára című munkája könnyítette meg, mely 1851-ben jelent meg (a reprintkiadás éve: 1985). Mivel a XIX. sz. közepe táján a helységek csak egy kis részének volt még előtagja, a szerző úgy szedte ábécérendbe a helységneveket, hogy az előtagokat általában figyelmen kívül hagyta. Így alakulhatott ki a következő sorrend: **Bakta**, magyar falu, Abaúj vármegyében; **Bakta**, magyar falu Heves vármegyében; **Nyír-Bakta**, magyar mezőváros Szabolcs vármegyében; **Baktaerdő**, puszta Bereg megyében, majd néhány oldallal távolabb: **Báthor** (Gagy-), magyar falu Abaúj vármegyében; **Nyír-Báthor**, magyar mezőváros Szabolcs vármegyében és **Bátor**, magyar falu Heves vármegyében. Majd a sor a (Bátorhoz tartozó) Kis-Bátor puszttal, a Hont vármegyei Bátorfaluvall, a Bihar vármegyei Bátor-Feketével folytatódik, és a Komárom vármegyei Bátorkeszivel fejeződik be.

A tizenegyből, elhagyva a pusztákat és azokat, amelyek nevében a Bátor- vagy a Bakta- maga a megkülönböztető előtag, akkor is még mindig hét település marad, mely négy megye között oszlik meg. Megyéenkénti csoportosításban:

A megye neve 1850 táján	A helységek neve	
Szabolcs	Nyírbakta	Nyírbátor
Abaúj	Bakta	Gagybátor
Heves	Egerbakta	Bátor
Hont		Bátorfalu

Ha az általánosság szintjén akarjuk megfogalmazni azt, amit a táblázat sugall, el kell hagynunk a megkülönböztető tagokat a nevekből, azaz vissza kell állítanunk a középkori okleveles neveket. (Lázár diák 1528-ban megjelent térképén pl. Nyírbátor is *Bator*ként van feltüntetve.) A múltbeli neveket használva, azt állapíthatjuk meg, hogy a három Bakta és a három Bátor nevű helység három vegyes párt képez; minden Baktához egy Bátor tartozik. A térképek szerint a párok tagjai a közös megyén belül közel vannak egymáshoz. A tagok közelsége jól megfogható tulajdonsága a pároknak, különösen, ha kvantitatívvá tesszük. Egy A nevű településhez közelinek azt a B települést ismerjük el, amely A-ból elindulva gyalog négy óra alatt elérhető. Az így jellemzett távolság nagyjából 20 km-nek felel meg. A továbbiakban a helységpárok felkutatásában a 20 km-t mint nem túl szigorú kritériumot alkalmazzuk. Azokat a helységpárokat keressük – egyelőre heurisztikus módon –, amelyekből legalább kettő megfelel a kritériumnak. Az eddigi eredmények:

A helységek múltbeli neve	A helységek mai neve (az egyesített helységek korábbi neve az egyesítés évével együtt) és a helységek között mért távolság
Bakta és Bátor	Baktalórántháza (Nyírbakta + Lórántháza, 1932) – Nyírbátor; 18 km Egerbakta – Bátor; 6 km Baktakék (Bakta + Száraskék, 1950) – Gagybátor; 10 km
Adony és Tass	Adony – Tass; 16 km Tiszaadony – Nyírtass; 23 km
Bercel és Rád	Bercel – Rád; 16 km Tiszabercel – Tiszarád; 12 km
Bábolna és Kocs	Bábolna – Kocs; 18 km Tiszabábolna – Kócsújfalu; 18 km
Káta és Pilis	Nagykáta – Pilis; 20 km Nyírkáta – Nyírpilis; 20 km
Tardos és Baj	Tardos – Baj; 6 km Tiszatardos – Taktabáj; 6 km

Helységpárok két- és háromszoros előfordulása nem lehet a vakvéletlen műve! Annak, hogy a helységek véletlen eloszlása révén három Bakta-Bátor pár létrejöhesse, csupán $6,09 \times 10^{-5}$; (másképpen írva: 0,0000609) a valószínűsége. Még négy Adony és két Tass nevű helységgel számolva is elhanyagolhatónak bizonyult a véletlen szerepe. (Annak, hogy az adott esetben a két pár véletlenül keletkezzék, 0,001488 a valószínűsége.) Mivel láthatóan nem a véletlen hozza létre a párokat, arra kell gondolnunk, hogy valós okok húzódnak meg a háttérben. Átfogó elemzés helyett érdeklődésünket arra a kérdésre korlátozzuk, hogy különböző települések miként kaphattak azonos nevet.

Egy új településnek háromféleképpen adhatják egy másiknak a nevét; tudva vagy mit sem tudva a másiktól, vagy pedig tudatosan, valamilyen belső motivációtól vezérelve. Az első kettőről nincs sok mondanivaló. Viszont nagyon is tudatosnak kell minősítenünk azt az eljárást, amikor valaki többedmagával régi lakóhelyét elhagyja, újat alapít, és az újat is a réginek a nevének akarja nevezni. Mindez arra vezethető vissza, hogy az ember nemcsak a nevéhez ragaszkodik, hanem lakóhelyének a nevét is úgy tekinti, mint ami a személyéhez tartozik.

A tényeket illetően elég, ha az Egyesült Államok példájára hivatkozunk, melynek térképét kézbe véve lépten-nyomon olyan helynevekkel találkozhatunk, amelyek az alapítók régi hazájának, Angliának falvaira, városaira és grófságaira emlékeztetnek. Oxfordból legalább nyolcat lehet összeszámlálni. De a térképeken spanyol (Toledo), német (Berlin), holland (Haarlem, Harlem) francia (Orléans, New Orleans) eredetű nevek is felfedezhetők, melyek elárulják, hogy nem csupán Angliából jöttek a bevándorlók.

A magyar településhálózat már félezer éves volt, amikor az első telepek Amerika földjére tették a lábukat. Névadási szempontok, amelyek ott és akkor hatottak, korábban nálunk is érvényesülhettek. Sajnos, a korai okleveleink, melyekben helynevek is előfordulnak, jobbra csak adományokról, birtokokról, birtokosokról és perekről szólnak. A helységek nevének eredetét azokból megismerni nem remélhetjük. Ki tudná eldönteni, hogy pl. a Somogyi megyei Szob (jelenleg Somogy-szob) és a Hont megyei (újabbban Pest megyei) Szob között volt-e, van-e valamilyen kapcsolat a névazonosságon kívül? Ellenben hajlunk arra a feltevésre, hogy Pusztaszabolcsot és Drávaszabolcsot Szabolcs vezér egykori szállásáról elszármazott családok alapították, de bizonyítani nem tudjuk. Ebben a nagy bizonytalanságban a kétszeres és háromszoros helységnévpárok képeznek kivételt. A meghatározásuk logikailag eleve kizárja a független névadást. Létrejöttük úgy magyarázható, hogy valamikor két helység népe összefogott, és vállalkozó csoportjaik egymást segítve valahol távolabb új települést alapítottak – változatlan néven. Ha elfogadjuk, hogy voltak ilyen párhuzamos áttelepülések, akkor olyanokban sem kételkedhetünk, melyeket egy-egy helység népe önállóan szervezett meg. Sajnos azonban, amikor mást nem tudunk, mint azt, hogy két helység neve azonos, nem állíthatjuk határozottan, hogy áttelepülés történt, mert a névazonosságnak más oka is lehet.

Feltűnő, hogy az írásunkban szereplő 26 helységből 10 a Nyírségben vagy peremvidékén található, ami akkor is figyelemre méltó, ha a táblázat korántsem teljes. Az adatok így is a Nyírségnek valamilyen központi szerepét mutatják. Mivel a honfoglalók először a Felső-Tisza vidékét szállták meg, a későbbiekben a Nyírség mint központ az áttelepülőknek inkább kibocsátója, mint célterülete lehetett. Az újabbaknak tartott helységek (helységpárok) a nyírségiektől mind nyugatabbra, nagyobb területen szétszóródva helyezkednek el. Vajon tekinthetők-e ezek az áttelepülések a honfoglalás utolsó vagy utólagos fázisának? A választ az illetékesektől, a történészeketől várhatjuk.

Boksay Zoltán

Spontán nyelvújítás?

Határozóragos névutók

Egy tanulmánykötet (Ladányi Mária – Dér

Csilla – Hattyár Helga szerk.: Nyelvészeti és irodalmi tanulmányok Horváth Katalin tiszteletére. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2004) című választott versornak („... még onnét is eljutni túlra...”) nemcsak lehetséges értelmezései, hanem nyelvi megfogalmazása is felkeltette érdeklődésemet, nevezetesen a versorban szereplő *túlra* szóalak. Ismeretes, hogy nyelvünkben a (közönségesnek tűnő) kettős és hármas szófajiságú elemeken kívül előfordul néhány négy (pl. *viszont*), sőt öt szófajiságú szó is. Úgy tűnik, a *túl* szóalak is legalább ötféle funkcióban értelmezhető: lehet (1) határozószó (pl. *ott túl, a hegyek mögött* ‘messze, távol’), (2) igekötő (pl. *túlél, túlmegy*), (3) partikula (pl. *túl könnyű*), (4) névutó (pl. *a kerítésen túl*) és (5) főnév (pl. *eljutni túlra* ‘a túlsó oldalra’). A fenti versorban szereplő – talán az eszmények, az értékek metaforikus tartományaként értelmezhető – főnévi jelentésű *túl* természetesen toldalékolható, hiszen abban semmi meglepő nincs, ha egy főnév helyhatározóragot kap: *túlra*. A *Dunántúl* tájegység neve is minden bizonnyal a *Dunán túl* névutós szerkezetből vált összetett (határozó)szóvá (mely valaha külön rag nélkül fejezett ki helyhatározói körülményt), majd főnévvé, földrajzi tulajdonnévvé. Főnévi funkciójában a *hol?* kérdésre a grammatikailag pleonasztikus *-on* ragos formával válaszolunk: *a Dunántúlon*. A *délelőtt, délután* lexémák is kettős szófajiságot mutatnak: a határozószói jelentésen kívül főnévként is előfordulnak napszakra vonatkozó jelentésben, s e jelentésükben érthető, hogy viszonyragokat kaphatnak, pl. *ezen a délelőttön, holnap délutánra*.

Nem jellemző ellenben a névutók toldalékolása: ezek a viszonyzó azért nem ragozhatók, mert az előttük álló ragtalan vagy ragos névszó jelentését eleve valamilyen – a határozóragokéhoz hasonlítható – határozói jelentésmozzanattal egészítik ki, vö. *az asztal mellett ~ az asztalnál*. A névutók önmagukban sohasem mondatrészek, és szintaktikai önállóságukat morfológiai mozdulatlanság is kíséri: alakjuk általában nem változtatható. Több névutó (a legősibbek) – a helyhatározói ragokhoz hasonlóan – három alakban is él a három irány (hol?, hová?, honnan?) megjelölésére, pl. *alá – alatt – alól, elé – előtt – elől, közé – között – közül*.

A fentebb elmondottak értelmében kivételesnek és szabálytalanoknak számítanak azok a névutós szerkezetek, amelyekben a névutóhoz határozórag járul, ráadásul olyan, amely a névutóban jelölttől eltérő viszonyt jelenít meg, pl. *a nyár előtt* (mikor?) ~ *a nyár előttre* (mikorra?), *a tél előtt* (mikor?) ~ *a tél előttől* (mikortól?), *dél előtt* (mikor?) ~ *dél előttig* (meddig?), *ebéd utánra, vacsora utánról, két órán belülre, hatályon/körön kívülre, éjfél körülre, a határon túlra, a határon túlról*. Újabban gyakran hallani a *múlva* névutó határozóragos változatát is, pl. *A tanárnő két hét múlva kéri a dolgozatokat*. (Erről I. Dede Éva cikkét: ÉA 2007/4: 1.)

Ha abból a tényből indulunk ki, hogy a nyelvekben általában igény van a különböző funkciók elkülönítésére, akkor érthetővé válik az a törekvés is, hogy a nyelv használója a névutós szerkezet jelentését egy újabb toldalék hozzátételével módosítja, pontosítja. Úgy tűnik, e folyamatnak köszönhetően a korábban csak egy irányt jelölő névutók csoportjában is kialakulóban van az ősi névutókra jellemző háromirányúság, pl. *előtt, előtről, előttre* (időhatározói funkcióban), *után, utánra, utántól* (időha-

tározói funkcióban), *túl, túlról, túlra* (helyhatározói funkcióban). Kétváltozatú névutóvá kezd válni a *belül, belülre* (időhatározói funkcióban), a *kívül, kívülre* (helyhatározói funkcióban), a *körül, körülre* (időhatározói funkcióban) és a *múlva, múlva* (időhatározói funkcióban) is.

H. Varga Márta

Milyen víz a farvíz?

Érdekes és tanulságos fejtegetést olvashattunk az Édes Anyanyelvünk 2008. évi 3. számában Holczer Józseftől. Friss példák alapján bemutatta utóbbi két évtizedünk nyelvhasználatának egyik divatos jelenségét, a *valaminek a farvizén* kifejezést. Ezzel a képszerű fordulattal a cselekvés sikeres végrehajtására utalhatunk, mégpedig akkor, ha valaminek a segítségével ment végbe a folyamat. Ily módon a *jó-voltából, révén, által* jelentéstartalmával is rokonítható: „A szabadság farvizén a gyűlöletkeltők is behajóztak a nyilvánságba.”

Elsősorban a politikai-közéleti nyelvben találkozunk vele, innen óhatatlanul belekerült a sajtóba is. Manapság viszont már a köznyelvben is előfordul. Lényeges észrevétel, hogy – éppen a címbe jelzett – alapalakja, alanyesete nem szokásos, inkább csak birtokos szerkezet tagjaként képzelhető el. Tehát nem főnévként, hanem névutószerűen használatos, bár ez utóbbi a múltkori írás címében kérdőjellel szerepel.

Ahogy a jeles nyelvművelő megállapítja, szaknyelvi, sportnyelvi gyökerei lehetnek, hiszen logikusan belegondolva: egy csónak, hajó mögött haladva, annak farvizén könnyebb előrejutni. A szerző jelzi, hogy szótáraink mind-egyik nem tartalmazták, s jogot követel magának bennük. De mint látni fogjuk, nem véletlen, hogy szótáraink nem tartalmazzák.

Ehhez a témához szorosan kapcsolódik a Magyar Nyelv című folyóirat 2003. évi 1. számának Szó- és szólásmagyarázatok rovatában Zoltán András igen részletes vizsgálata erről a kifejezésről. Néhány megállapítása szerencsésen egészíti Holczer József írását, érdemes tehát kiragadnunk belőle pár gondolatot. Meglepő, de nincs adat a szaknyelvi használatra, és a vizsgált anyagban – Zoltán András közel negyven szövegrészlettel dolgozott – az előfordulások egyetlen kivétellel politikai és sajtónyelvi eredetűek, és elvont jelentéstartalmúak. Meggyőzőnek látszik azon megállapítása, hogy nem nyelvünk belső fejleményéről van szó, hiszen amit logikusan „farvíz”-nek vélünk, az hajózási szaknyelvünkben *sodorvíz, nyomdokvíz*, mégpedig a *hajósodor, hajósodorvonal, hajónyomdok* kifejezések mellett.

Zoltán András etimológiai levezetése alapján a *farvíz* igen érdekes féltükörszó, a német *Fährwasser* (‘víziút, hajózóút’) átvétele. Utótagját lefordítottuk, a magyarban értelmes, de más jelentésű előtagját viszont nem, mivel így is beillik a kifejezett jelentéstartalomba. A nemzetközi kitekintés arra is rámutat, hogy hollandul hasonlóan hangzik. Ez utóbbiból vette át az orosz nyelv, mégpedig elég régen: Nagy Péter korában, az 1700-as évek elején. Az utóbbi évtizedek orosz politikai szóhasználatában ugyanolyan összefüggésben fordul elő, mint nyelvünkben. Mégis meggyőzőbbnek tűnik az a feltételezés, hogy a németből vettük át, de a fordítások, tükörfordítások révén mindkét nyelv hatása elképzelhető abban, hogy nálunk is meggyökeresedett.

A szófejtés és a nyelvtörténet sok meglepetést tartogat. Tanulságként megjegyezhetjük azt is, hogy a képszerű elemek, a szólások és más állandósult szókapcsolatok esetében meglehetősen gyakori jelenség a nyelvek közötti kölcsönzés.

Zimányi Árpád

1. A Nyugat 1908-as évfolyamának nyelvi elemzése

Nyelvi ismereteinkhez hozzátartozik, hogy nyelvészleletünk szerint nem vetítjük a mai nyelvi jelenségeket mint kívánalmakat a régebbi nyelvhasználatra, és fordítva, a régi-ből kiindulva sem teszünk ilyent. A Nyugat-évfolyamot éppen ezért elsősorban önmagában jellemezzük, valamint a maga korához mérjük. Ez a feladata annak, aki pályamunkául ezt a témát választja. – Tudjuk azonban, hogy a folyóirat szemléletben, művészetben s nyelvileg is újat hozott. Tudjuk azt is, hogy az azóta eltelt sok évtized nagy idő a nyelv történetében. Így természetesen jó ki egészítés, ha láthatni tudunk különbségeket vagy folyamatosságokat, azaz ha a korábbiakra, a nyelvi előzményekre is ki tudunk tekinteni, ill. igen érdekes lehet az, ha a mai nyelvhasználathoz tudjuk viszonyítani a Nyugatét.

A pályamunka megoldása kétféle lehet. A nehezebbik, de nem megoldhatatlan: a címnek megfelelően az egész évfolyam nyelvezetéről átfogó képet adni. Tehetik ezt úgy, mint ha az egész évfolyam egyetlen szöveg volna: mi jellemzi az egészét, milyen benne a próza és a vers aránya, milyen a műfajok eloszlása; milyen a szerkezet, a rovatok, a felépítés, hogyan jellemezhető intertextualitása – s milyen az egész látható, külső kép (tipográfia, illusztrációk) stb. Ezt követheti a nyelvhasználat általános bemutatása, s ez az, ami a sokszínűség miatt nagy körülményeket igényel. A szöveg szövegtípusokban létezik, tehát az egyes műfajok sajátosságait külön-külön érdemes vizsgálni, s az egyes szerzőknek is megvannak az egyéni nyelvi jellemzőik. Mindezt azonban a részletesebb után lehetséges dolog egységes képbe is bevonni: s éppen ez ennek a feladatnak szép nehézsége.

A másik megoldás: az első Nyugat-szám általános rövid jellemzése után valamelyik részterületnek a kidolgozása. Ez lehet például egy-egy műfajon belül az összes megjelent írás jellemzése, így az értekező próza, az esszé nyelvi elemzése, a Figyelő rovat nyelvezete stb. – A szűkítés lehet más irányú is: kereshetik néhány jelenségnek, különféle nyelvi, stilisztikai jegyeknek az 1908-as számbeli megmutatkozásait, sajátosságait is (mint ahogyan írtak már tanulmányt a szinesztézia vagy a nominális mondat szerepéről a Nyugatban). Érdekes lehet a modalitás szerinti mondatfajták vizsgálata, az intertextualitásé, a szóhasználaté, mondat szerkezeteké, címhasználaté stb. – Mindenképpen szükséges a pályamű főcíme mellett pontosan megfogalmazott alcímmel megjelölni, ha valamilyen szűkítéssel élt a dolgozat szerzője.

Mi a nyelvi elemzés? Mi a Nyugat? A pályamunka címében levő két fogalom rövid bemutatásának, a pályázó szerinti értelmezésének szerepelnie kell a dolgozatban. Valóban röviden, bevezetés jelleggel, s a módszert is érintően. A nyelvi elemzéssel kapcsolatban felhívjuk a figyelmet arra, hogy a stilisztikai elemzés, a nyelvhasználat vizsgálata is a komplex nyelvi elemzés része.

Ajánló bibliográfia: nyugat.oszk.hu/, Dombi Erzsébet: *Öt évtized ezer muzsikája*. A szinesztézia a Nyugat lírájában. Bukarest, Kriterion, 1974., Kemény Gábor: *A Nyugat jelentősége a modern magyar szépirodalmi stílus kiteljesedésében*. Nyr. 2008. 3. sz., Kenyeres Zoltán: *A Nyugat és kora*. It. 1995., www.btk.elte.hu/celia/ja/nyugat_i.htm, Szij Rezső: *A Nyugat és a könyvművészet*. Művészettörténeti Értesítő, 1963.

Gallasy Magdolna

2. Naplóváltozatok a klasszicizmustól napjainkig

Az elnevezés szinte minden nyelvben (magyar *napló*, latin *diarium* dies 'nap', francia *journal*, angol *diary*, német *Tagebuch*) arra utal, hogy napról napra, lehetőleg a dátum feltüntetésével kell írni, így a napló legkisebb egységének a naptári nap tekinthető.

A napló, melyet a Világirodalmi lexikon rendszeresen, folyamatosan írt, az események időrendje által meghatározott feljegyzéseként határoz meg, az időrendi egymásutáni-ság tárgyilagos formái jegyén kívül az eseményekhez fűződő gondolatokat, érzelmeket is tartalmazza, vagyis szubjektív nézőponttal bővíti.

A pályamű címe tág teret nyújt a versenyzők számára a vizsgálni kívánt naplók kiválasztásában, így mindenképpen szükség van a szűkítésre, melynek szempontjait érdemes alaposan átgondolni és a bevezetésben leírni. A kiválasztott naplók (3–4 naplónál többet nem érdemes feldolgozni) vizsgálatának megfontolásait is itt célszerű bemutatni.

A szűkítést egyrészt az időintervallum tárgyossága indokolja, hiszen „a klasszicizmustól napjainkig” megjelölés nagyjából három évszázadot ölel fel. Jó megoldásnak tűnik, hogy egy-egy elemzett napló a műfaj alakulásának egy fontos állomását mutassa be. Másrészt a műfaj adta tág kereteken is célszerű szűkíteni.

Az eddigiek felvetnek néhány kérdést, melyeket átgondolásra javasunk.

– Hogyan határozható meg a napló műfaja?

– Melyek a műfaji és formai konvenciók (pl. titkos, magánérdeklő, nem számít nyilvánosságra), hogyan változtak ezek az elmúlt évszázadokon keresztül?

– A naplóírás a 20. század elejéig a közép- és felsőbb osztály általános tevékenysége volt. Van-e ebben változás?

– Hogyan jellemezhető a műfaji konvenciók változása napjaink internetes naplója, a *blog* esetében? Csak formai vagy tartalmi változások is történtek?

– Milyen nyelvi megformálás jellemzi a naplót?

A témát választó versenyzőnek a válogatás mellett egyéni kutatásra, elemzésre van lehetősége, hiszen bár irodalmunk számos naplót, naplószerű feljegyzést tart számon, a szakirodalom igen szűkös. Különösen igaz ez napjaink naplóváltozataira, a *blog*ra, a *webes napló*ra. Az erre vonatkozó szakirodalom még kevesebb, s főleg idegen nyelven (angolul) olvasható. Egy igen jól megírt angol nyelvű elméleti megközelítést ajánlunk kiindulópontként, de az internet sajátosságaiból fakadóan innen tovább lehet kereshetni.

Ajánló bibliográfia: Cséve Anna: *Naplók, levelezések*. Konferencia a Petőfi Irodalmi Múzeumban. Irodalmi Múzeum, 2001. ősz-tél. www.pim.hu, Fekete J. József: *Szerep Antal naplóiról*. www.jamk.hu/ujforras, Görömbei András: *A naplóforma mai változatai*. Alföld. 1993. 2. 56–61., McNeill, Laurie: *Genre Under Construction: The Diary on the Internet*. www.languageatinternet.de, Pomogáts Béla: *Magánbeszéd közügyben – az újabb magyar naplóirodalom hagyományairól*. Alföld. 1991. 8. sz. 71–73., Szegedy-Maszácz Mihály: *Műfajok a kánon peremén: napló és levél*. *Protestáns Szemle*. 10. 2001. 2–3. 143–148., ugyanez <http://magyar-irodalom.elte.hu/palimpszeszt>, Szendrey Júlia: *Ismeretlen naplója, levelei és halálos ágyán tett vallomása*. Szerk. Ratzky Rita. www.irodalmiakademia.hu.

Jankay Éva

3. A nyelvújítás előtti és utáni nyelvi jellemzők Kölcssey A vadászlak című művében

A romantikus életérzésnek és a nemzeti irodalomnak a kialakulásával, az olvasói igények jelentkezésével indulnak azok a prózaki-sérletek, amelyek közé Kölcssey novellái is tartoznak. *A karpáti kincstár* (1833) az első próbálkozás, *A ferrói szent fa* alig-alig ismert, és egyre népszerűbb az 1836 márciusa és szeptembere közt írt *A vadászlak*, amely Heckenast Gusztáv kiadásában rögtön meg is jelent. A jogi szakirodalom régóta forrásértékűnek tekinti ezeket az írásokat, hiszen a reformkori szakértelmiség humanizmusát és a jogszolgáltatás polgári átalakítását népszerűsítették. Az irodalomtudomány a romantikus vonásokat és a korszerű olvasónevelés eszközeit fedezte fel az utóbbiban. Kölcsseytől nem idegen a felvilágosítói, népevelői célszerűség, és ez alapvetően meghatározza műveinek szövegszerkezeti sajátosságait.

A klasszicista ízléseszmény és stílushagyomány világos szerkezeteket, retorikai alakzatokat kíván (ezt erősíti a már említett célszerűség). Ugyanakkor titokzatos, szaggatott előadásmódú, érzelmes olvashatóságot kínál a hölgyolvasóknak, ízig-veéig romantikus tálalásban. Ebből a kettősségből érdekes szövegvilág alakul ki. És még egy nyelvi réteg gazdagítja a novellát: Kölcssey jogász, közbevetésében, szóhasználatán átüt az elméleti és gyakorlati szakember. (*A gyilkos anya* című fiktív védőbeszéde egyik előzménye a novellának.) A 19. századi „míves” irodalmiság, a társalgási nyelv fordulatai (az alá- és fölérendeltség viszonyai) és a nyelvjárási sajátosságok egyaránt kutathatók.

A szövegtani és stilisztikai jellemzőkön kívül érdemes a szókészletet is vizsgálni. Az 1830-as években a nyelvújítás szellemében még folyamatos az új szavak magyartitási és meghonosítási kísérlete, szerzőnk is igyekszik hát népszerűsíteni elvbarátai kifejezéseit és beszédmódját (*ábránd* – Szemere Pál szava –, *szenvedelem*, *sejdités*, *játékszín*, *érzeleg*, *szív-szükség*, *lélekborulat* stb.). Mindezeknek azonban határt szab a nyelvcsokás és alapvetően a közérthetőség, hiszen olvasóit akarja megragadni a történetével. Ennek a nézőpontnak az elemzése szótárzást igényel. Érdemes hozzá a Nyelvújítási Szótárt is forgatni. Mondatai bonyolult szerkezetűek, sok ma már nyilvánvaló prózatechnikai kifejezésmódnak sincs birtokában, ezért bizonyos részeket homályosak, nehezen értelmezhetőek. A szöveg szerkesztés kisebb-nagyobb hibáinak felfedése sem csökkenti a novella értékeit. A szöveget a korjellemező írói sajátosságok megtartásával adják közre, de a mai akadémiai helyesírás figyelembevételével, ezért nem produktív szempont a helyesírás tanulmányozása.

Ajánló bibliográfia: Szabó G. Zoltán: *A Kölcssey-életmű feltáratlan rétegei* (Feltáratlan értékek a magyar irodalomban). Bp., ELTE–MTA, 1994., Gyapay László: *Idegen-ségek és szokatlanságok: Kölcssey ismeretlen nyelvészeti tárgyú munkája* ItK. 2002. 415–439., Szilágyi Márton: *Kölcssey novelláinak datálása és szöveghagyománya*. ItK. 1992. 440–451., Taxner-Tóth Ernő: *Kölcssey utolsó évei*. It. 1992.

Szarvas Rita

Pályázati felhívás

**Az Oktatási és Kulturális Minisztérium
az Anyanyelvápolók Szövetségével közösen meghirdeti 2008. évi anyanyelvi
pályázatát civil szervezetek és magánszemélyek részére**

Az Oktatási és Kulturális Minisztérium az Anyanyelvápolók Szövetségével együttműködve **pályázatot hirdet a magyar nyelv értékeinek feltárására, megóvására és gyarapítására.**

A pályázaton társadalmi szervezetek, szövetségek, társaságok, nyelvművelő körök, alapítványok és magánszemélyek, valamint ugyanilyen jellegű határon túli magyar szervezetek és magánszemélyek vehetnek részt.

A pályázati felhívásra a következő témakörökben lehet pályamunkát benyújtani:

I. Az anyanyelv az ember(ek) életében

II. Az anyanyelv az (én) életében

A pályázat célja:

1. A pályázók gondolják végig, milyen szerepe van – vagy kellene hogy legyen – az anyanyelvnek. A javasolható szempontok közül néhány:

- az anyanyelvhasználat a jog szempontjából (a nyelvhasználati egyenjogúság kérdései),
- az anyanyelv használatának korlátai, a két- és többnyelvűség formái stb.,
- az anyanyelv szerepe az emberré válásban,
- az anyanyelv és a tanult nyelv különbségei.

2. A pályázók fogalmazzák meg, számukra mit jelent(ett) az anyanyelv a különféle élethelyzetekben, milyen szerepe van (vagy volt, lehet, lehetett volna)

- életük alakulásában,
- közéleti, kulturális stb. érdeklődésük formálódásában,
- egyéniségük kibontakoz(tat)ásában,
- nemzeti hovatartozásukban, kötődésükben,
- mindennapi életükben stb.

A pályázóktól tetszés szerinti műfajba vagy műnembe tartozó írásműveket várunk, amelyek terjedelme legalább tíz-tizenöt oldal (20–30 000 karakter, verses megformálás esetén ennek fele vagy legalább harmada).

A pályázati felhívásra egy pályázó csak egy – vagy az I., vagy a II. pont alatt ismertetett témakörben készített – pályaművet nyújthat be.

A tartalmi és filológiai szempontból legjobbnak minősített pályázatok díjazásban részesülnek, és a nyertes pályázók munkáiból készülő válogatást a minisztérium – lehetőség szerint – külön kiadványban jelenteti meg.

A pályázat díjai:

- I. díj: 800 000 Ft
- II. díj : 500 000 Ft
- III. díj: 300 000 Ft
- IV. díj: 200 000 Ft
- V. díj: 100 000 Ft
- VI. díj: 50 000 Ft

A pályadíjakat a bírálóbizottság meg is oszthatja.

A pályázatot adatlap kíséretében kell benyújtani, amely letölthető a www.okm.gov.hu, illetve a www.anyanyelvapolo.hu honlapról, személyesen pedig az Oktatási és Kulturális Minisztérium ügyfélszolgálati irodájában (1055 Budapest, Szalay u. 10–14.) díjtalanul szerezhető be.

A pályázatot – a kitöltött adattal együtt, egy példányban, **Anyanyelvi pályázat 2008.** jelzéssel, az OKM Közművelődési Főosztálya címére (1055 Budapest, Szalay u. 10–14.), legkésőbb **2009. február 15-i beérkezéssel – kizárólag postai úton lehet benyújtani.**

A pályázatokat 2009. május 1-jéig a miniszter által az Anyanyelvápolók Szövetsége javaslata alapján fölkért szakértői bizottság értékeli. A kiírásnak nem megfelelő, a hiányosan kitöltött adatlap kíséretében, valamint a határidő után benyújtott pályázatokat a szakértői bizottság nem bírálja el. Hiánypótlásra a pályázat beküldési határideje után nincs lehetőség. A szakértői döntés felülbírálatának nem tudunk helyt adni. A pályázatok anyagát nem küldjük vissza.

Az eredményhirdetésre 2009 júniusának első hetében, az ünnepi könyvhét rendezvénysorozatának részeként kerül sor. Az eredmények megjelennek az OKM és az Anyanyelvápolók Szövetsége honlapján. A minisztérium a pályázókat legkésőbb 2009. augusztus 31-éig levélben értesíti.

A nyertes pályázók pályadíjának kifizetését, illetve átutalását az Anyanyelvápolók Szövetsége intézi.

A pályázattal kapcsolatban információ kérhető a 473-7582 (OKM), illetve a 317-3062 (ASZ) telefonszámon.

Budapest, 2008. október

Dr. Grétsy László s. k. *Dr. Hiller István* s. k.
ügyv. elnök miniszter

Helyesírási szabályzatunk 203. pontjában ezt olvassuk: „A latin betűs írású nyelvekből átvett és közkeletűvé vált köznyelvi és szakmai idegen szavakat általában magyarosan írjuk, azaz szokásos kiejtésüket a magyar hangjelölés szerint tükröztetjük.” E szabálypont szerint a helyes szóalakok: *bojler*, *dzsem*, *dzsessz*, *nejlon*, nem pedig boiler (főként nem boyler, ahogy az új szabályzat érvénybe lépése előtt többen is írták), jam, jazz, nylon.

Vác helyi televíziójának nevét tehát helyesen így írjuk: *Elektro Szignál*. Így is látjuk mindenütt a sajtóban. Ezért csodálkozom azon, miért olvasható mégis a tévé képernyőjén az ES mozaikszó.

Az új kiadású értelmező kéziszótárban az *sz* betűs szavak között találjuk meg a **szignál**² címszó két jelentését. Az elsőt, amely ritkán használatos, így adja meg a szótár: „Jelzés, jeladás”. A második jelentést – ennek fogalmi minősítése távközlési, híradástechnikai, rádiózási, televíziózási – pedig így fejtí ki: „A rádió, a tévé valamely állandó műsorszámát bevezető (és lezáró) néhány ütemnyi zene”. Az *Elektro Szignál* elnevezés valószínűleg az első jelentéssel van kapcsolatban, és arra utal(hat), hogy a szóban forgó adó az elektronikus jelzések segítségével ad hírt a legfontosabb eseményekről. Maga az elnevezés tehát kifejező, mondhatnánk ötletes, még akkor is, ha a név mindkét eleme idegen szó.

A mozaikszót nem idegenszerűsége, hanem írásmódja miatt tesszük rostára.

Igaz, akad még példa arra, hogy egy egyesület vagy intézmény nevéből alakult mozaikszóban a mai helyesírástól eltérő betű áll. Ilyen az *FTC*, amelynek *C* betűje a *klub* rövidítése. Közismert, hogy ezt a szót már régen nem *c*-vel írjuk, ám a sportegyesület neve őrzi a hagyományt. Az egyesületet ugyanis még akkor alapították, amikor a *klubot* valóban *club*nak kellett írni.

Az *Elektro Szignál Televízió* viszont a rendszerváltás előestéjén alakult, s ekkor már érvényben volt A magyar helyesírási szabályainak 11. kiadása, amelyből a fenti szabálypontot idéztük, így hát semmi sem indokolja az *ES* írásmódot.

Dóra Zoltán

A LATIN NYELV ADOMÁNYAI

Megírja az újság, hogy adományokat gyűjtenek a katasztrófásújtott mianmariaknak. A segítők tanácskozássra gyűlnek össze, az esetről a sajtó *Donorkonferencia* címmel ad hírt, követte azt a divatot, mely az elegánsabbnak, szakszerűbbnek látszó idegen szót választja a közérthető magyar helyett. S mint oly sokszor, ismét bakot lő vele.

A *donor* szó a latin *dare* 'adni' jelentésű igéből származik, tehát eredeti jelentése: 'aki ad'. Más nyelvekbe átkerülve azonban jelentése az eredeténél szűkebb körűvé válik, ez esetben azt a személyt jelöli, aki vérét, szövetét, valamely szervét adja valakinek. A mianmariakat segíteni szándékozók aligha szerveiket ajánlják fel, sokkal inkább pénzt, élelmet, orvosságot.

Ugyanebből a latin igéből származik egyébként a *donator* főnév is. Ennek a szónak más nyelvekbe átkerülve egészen sajátos jelentése alakult ki: 'egyháznak adományozó'. Középkori szentképeken gyakran látni a sarokban a donátorok áhítatosan imádkozó, kicsiny alakját.

Végző soron a *dare* igéből származik a *datum* szó is: a *datum* 'adott' igenevet már az ókorban használták a levelek keltezősekor. Ezt viszont már annyira megszoktuk, hogy alig érezzük jövevényiségét.

Tanácsom: ha választhatunk, használjuk a közérthető magyar szót. A jövevényiszót pedig csak akkor, ha pontos szótári jelentése alapján beleillik a mondatba. *Tertium non datur* – nincs (értelmes) harmadik lehetőség.

Huszár Ágnes

El... el...

Édes anyanyelvünknek kedves gyermekei az igekötők. Ízt, színt, játékosságot adnak az igéknek. Még régen, tanár koromban 13-félét soroltattam fel diákjaimmal, de ma már – a tömörítés, felgyorsulás és a technika jóvoltából – sokkal több létezik.

A címben jelölt *el* is már több jelentést ad. Míg a spanyol nyelvben ez a betűcsoport csak a határozott névelőt jelöli, addig nekünk elsődleges jelentése szerint irányt ad, a beszélőtől való távolodást fejezi ki (*elmegy*). De jelölheti a cselekvés indulását, befejezését is (*elkezd, elkap*).

A rádióban elhangzott sporthírben – „*elstartolt* a verseny” – felesleges a halmazás, hiszen az angolból átvett ige, a *startol* éppen ezt fejezi ki. De jelenthet értékvesztést (*elront, elhagy, elgépél*) is.

Sorsunk, életünk összeállítható ilyenekből: amikor a szülési fájdalmak *elkezdődnek*, majd *elérjük* az iskoláskort, közben nevelő céllal néha-néha *elnáspángolnak*, aztán a fiatalember *elveheti* szíve választottját. Esetleg *elszeretik* a feleségét, és *elválnak*. Talán *elnyer* egy jó állást, közben gyermekei *elhagyják*. Időben *eléri* a nyugdíjat, majd az aggkort (csak ne az *elbutulást*), és végül *elhantolják*.

A 20. században az elkecseregett munkás *elitta* a hetibéréit. A duhaj dzsentri *eldorbézolta* apai örökségét. És dalban is *elsíratuk*: „Fizetek, főúr, volt egy feketém, s egy életem, mit *elrontottam* én.”

Még ma is duhajkodik a vakmerő, ki hogyan tud. Ezt halom, ismét a rádióban: a Borsodban élő emberek jó része a kapott szociális segélyt néhány nap alatt „*elgépezte*” (nyerőautomatán, nyerőgépen elvesztette). Ennek mintája nyilván az *elkártyáz* meg az *ellőversenyez* volt. Hát így bővül, gazdagodik a mi szép szókincsünk!

Gecsey Éva

Igeidők – hideg idők

Az elmúlt napok valamelyikén a Déli pályaudvarra igyekeztem. A Moszkva téren felszálltam a 61-es villamosra. Közvetlenül a villamos indulása előtt felszállt egy idősebb hölgy is egy kislíval. Kicsit arrébb léptem, hogy felférjenek. A beszélgetésükből az derült ki, hogy egy nagymama és az unokája volt a mellettem álló két utas. Ohatatlanul hallottam a beszélgetésüket. A kislíu az iskolából jöhetett, hátán tömött hátizsák volt. A hölgy megkérdezte a fiút, mi történt az iskolában.

– Semmi – volt rá a válasz. A nagymama nem hagyta annyiban.

– Mit tanultatok ma?

– Az igeidőket – így a kislíu –, de semmit nem értek belőle.

– Három igeidő van, ezt jegyezd meg – kezdte magyarázni a hölgy, jelen, múlt és jövő idő. Mondok rá egy-egy példát. Most elindul a villamos, ez jelen idő; most történik velünk. Ezt érte?

– Igen.

– Le fogunk szállni a villamosról a Déli pályaudvarnál. Ez jövő idő, mert majd csak ezután történik meg, a jövőben. Vagy ennél jobb példát is tudok. Nyáron el fogunk menni nyaralni a Balatonra. Ezt biztosan érte, ez majd csak a jövőben lesz. Ugye érte ezt is? – A fiú bólintott. – Na, várjál, a múlt időre is mondok egy példát, hogy megértsd. A télen voltál a Műjépgályán korcsolyázni. Nos, ez milyen idő?

– Nagyon hideg – volt rá a kislíu válasza.

Nemcsak nekem, körülöttem többeknek is mosolyra szaladt a szája. Közben megérkeztünk a Déli pályaudvarhoz. Leszálltam. A nagymama és unokája is leszálltak a villamosról. A lépcső alján az ellenkező irányba mentek tovább. Azt természetesen már nem hallottam, hogy miről beszélgettek, de remélem, hogy a kislíu azóta már megtanulta az igeidőket.

Nemes Erzsébet



? A Miniszterelnöki Hivatal Infokommunikációért és E-közigazgatásért Felelős Szakállamtitkárságán helyesírási vitába keveredtünk a szervezeti egységeink előtt álló *e-* (elektronikus) szó helyes használatát illetően. A vita szakszerű és pártatlan eldöntéséhez szeretném kérni szíves állásfoglalásukat arról, hogy az alábbi írásmódok közül melyik a helyes: *e-Közigazgatási Főosztály*, *eKözigazgatási Főosztály*, *E-közigazgatási Főosztály*, *E-Közigazgatási Főosztály*.

! Az *E-közigazgatási Főosztály* egy nagyobb intézmény kisebb szervezeti egysége (ilyen például: *Gazdasági Osztály*, *Tanulmányi Osztály*, *Magyar Nyelvészeti Tanszék*). Ezen szervezeti egységek helyes írásmódjának megítélése kettős: hagyományos névtani szempontból ugyanis nem tulajdonnevek, hiszen semmilyen egyedítő elem nem található bennük; szervezeti szempontból azonban tulajdonnevek, hiszen az intézményekre jellemző hivatali apparátusuk, bélyegzőjük stb. van. Az MTA Magyar Nyelvi Bizottsága – a helyesírási szótárak tanúsága szerint – figyelembe veszi ezt az utóbbi szempontot, s a tulajdonnevek írásmódjának megfelelően a fenti példák minden önálló elemét nagybetűvel tartja elfogadhatónak.

A végleges írásmód eldöntése előtt érdemes megvizsgálni a kért példák előtagját is. Az *e-* egy idegen előtagnak, az *electronic* szónak rövidített, illetőleg már betűszóvá lett formája. Most kezd elterjedni a legkülönbözőbb szavakhoz előtagként kapcsolva, pl.: *e-számok*, *e-gazdaság*, *e-tanulás* (*e-learning*), *e-kereskedelem*, *e-levelezés*, *e-folyóirat*, *e-tananyag*, *e-Magyarország*, *e-projekt*, *e-nyelv*. Ha mondatkezdő helyzetbe kerül egy ilyen szó, vagy kiemelt helyzetben van, esetleg intézménynévben szerepel, akkor nagy kezdőbetűvel írandó: *E-közigazgatási Főosztály*.

Sirokra vagy Sirokba?

? Ha Sirok községbe utazunk, akkor *Sirokba* megyünk vagy *Sirokra*? Vonatkozik-e erre valami általános szabály, amelyet minden helységnévénél alkalmazni lehet?

! A magyar településnevek toldalékolása – főként a locativusi helyhatározók tekintetében – igen változatos. Bár nyelvtanaink és nyelvemlékek kiadványaink foglalkoznak a földrajzi nevek helyhatározóragjainak kérdésével, egyértelmű, minden nyelvi példára kiterjedő szabályt nem tudnak adni. Ennek oka a nyelvszokásban, illetve a kisebb közösségek nyelvszokásában meglévő változatosság: *Pusztaszerre*, *Hajdúszoboszlóra*; de: *Egerbe*, *Nagykállóba*. A kétféle toldalékolásnak nemegyszer jelentésmegkülönböztető szerepe van: *Tolnára* (város), *Tolnába* (megye); *Békésre* (város), *Békésbe* (megye) stb. Nyelvtanaink a *k* végű helynevek toldalékolását nem említik külön, ennél fogva toldalékolásukkor a hasonló végződésű példák lehetnek segítségünkre: *Monokra*, *Szolnokra*, *Szalókra* stb. Az analóg példák alapján tehát a *Sirok* településnévhez a *-ra* toldalékot kapcsolhatjuk. Bár a Google keresőprogram adatai nem tekinthetők reprezentatívnak, mégis igazolják, hogy a *Sirokra* alak gyakoribb (igaz, nem számottevő különbséggel), mint a *Sirokba* toldalékos forma. További érdekes adat, hogy a Magyar Nemzeti Szövegtárban 1 találat van a *Sirokra* alakra, a *Sirokba* formára pedig 0. A kérdést azonban minden kétséget kizáróan csak empirikus vizsgálattal lehetne eldönteni.

Moholy-Nagy László

? Jelenlegi kiállításán is kérdezem, hogy a tárgyban jelölt művész nevének ejtése hogyan helyes. Alaphelyzetben az *ly* [j]-nek ejtendő, de sokszor hallom a [li] végződést is.

! Moholy-Nagy László vezetéknevének ejtése: [moholi nagy]. A művész vezetéknevének első eleme, a *Moholy*, egykori észak-bánsági lakóhelyének (*Mohol*) nevéből ered; a név má-

bátja, *Nagy Gusztáv* vezetéknevének a felvétele. A *Moholy* vezetéknevében szereplő *-i* melléknévképző *y*-nal való jelölése a régi családnevekben gyakori *i = y* megfeleltetésből adódik. Az *ly* betűkapcsolat a következő nevek végén szintén [li]-nek ejtendő: *Aprily*, *Jékely*, *Kiszely*, *Konkoly(-Thege)*, *Reguly*, *Szakály*, *Szokoly*, *Thaly*, *Thököly*. Saját *ly* végű nevének ejtése tekintetében azonban a névviselő maga dönthet.

Kaszipi-tengeri, Hegyi-Karabah, azeri

? Kérem, segítsenek, helyes-e ebben a formában az alábbi szavak írása: *Kaszipi-tengeri*, *Hegyi-Karabah*, *azeri* (mint Azerbajdzsán népe)?

! A *Kaszipi-tengeri* képzett alakulat helyes írásmódjának eldöntése előtt a fő kérdés az, hogy az előtagban az *-i* melléknévképző-e, avagy a név része. A Kiss Lajos által szerkesztett Földrajzi nevek etimológiai szótára szerint a fenti földrajzi név a latin *Caspium Mare* részfordítása. Mivel a név eredeti alakjában is szerepel az *i*, vagyis nem a magyar melléknévképző, a *Kaszipi-tengeri* képzett alakulatot a helyesírási szabályzat 176. pontja értelmében nagy kezdőbetűvel írjuk.

A *Hegyi-Karabah* alakulat országnév, ennek megfelelően minden elemét nagybetűvel írjuk; az *azeri* népvétet (más szóval: *azerbajdzsáni*) ellenben kisbetűvel, mert köznévvé.

Ellenőrző könyv

? Nem értem, miért kell az *ellenőrző könyvet* különírni, hiszen nem a könyvecske ellenőriz. Szerintem itt rendeltetésről van szó. Olyan példa ez, mint az *értékelőnapló*, az *osztályozóív*, nem pedig olyan, mint a *tájékoztató füzet* vagy az *azonosító szám*.

! Az *ellenőrző könyv* helyes írásmódja a különírás. Az írásmód oka az ún. „1 + 1, 1 + 2, 2 + 1” szabályban keresendő (a helyesírási szabályzat 107. pontja): ha a melléknévi igeneves szerkezet tagjai egyszerű szavak, akkor egybeírjuk a szerkezetet (*cséplőgépj*, *izzólámpa*, *költőpénz*, *felvonóhid* stb.); ha viszont a tagok közül valamelyik összetétel, már csak a különírt forma a helyes. E szerint a szabály szerint összetételi tagnak tekintendő (szóértékű) a két vagy több szótagú igekötő (például az *ellen-*) is. Lásd a 138. pontot! Három szó pedig már nem írható egybe a minőségjelzős viszonyok esetében.

Személynevekhez kapcsolódó doktori fokozatok írásmódja

? Kérem, szíveskedjenek tájékoztatni a személynevekhez kapcsolódó *DLA*, illetve *PhD* helyes írásáról.

! Az idegen eredetű, többemű közszoji alakulatokat – főként a szaktudományok körében – végig nagybetűvel írt betűszókkal szokás rövidíteni. Ennek megfelelően a *DLA* (ang. Doctor of Liberal Arts <felsőfokú művészeti diploma>) és a *PhD* (lat. Philosophiae Doctor <felsőfokú humán- és társadalomtudományi diploma>) rövidítéseket is nagybetűvel írjuk (a *Ph*-ban a *h* nem számít külön betűnek, ezért marad kicsi). A tudományos fokozatok jelölései a név után következnek. Például: *dr. Kiss Tamás*(,) *DLA*, illetve *dr. Balogh János*(,) *PhD*. A név előtti *dr.* rövidítés a magyar hagyományban valamely általános tudományos címet jelöl, a név utáni betűszó pedig ezt az általános megjelölést pontosítja. Mindez azt is jelenti, hogy a felsorolt példákban a *doktor* szó kétszer szerepel – különféle formában. Ez a szóismétlés (idegen szóval tautológia) azonban nem hiábavaló: az előbb említett pontosítást szolgálja.

Összeállította: **Bíró János**

A coniunctivusról más szemmel

Nemrég, amikor a Bologna-rendszer elfogadása után megtörtént a felsőoktatás struktúrájának átalakítása, a BA és MA szakok tanegységeinek kijelölése, keserűen vettem tudomásul, hogy a magyar alapszak alapozó és törzstárgyai között nem szerepel a latin. Jóllehet a magyar nyelvtörténet tanulmányozásához hasznos előismereteket nyújthatna e tárgy. E hiányosság ismeretében, sajnos, kénytelen vagyok a nyelvemlékek bemutatására szánt óráimból néhányat arra fordítani, hogy hallgatóimnak felvázoljam az accusativus cum infinitivo, a coniunctivus és a consecutio temporum jelenségeit. A levelező oktatás meglehetősen szűkre szabott időkeretei között néha megoldhatatlannak tűnik ez a feladat, noha éppen ezek az általános vagy középiskolában tanító pedagógusok azok, akiktől már holnap megkérdezheti valamelyik diákjuk, hogy miért ilyen nyakatekert az „*Ó tetűi láttatnak fordultatni fejtérséges gyönggyé*” mondat (I. Mohácsy Károly: Irodalmi szöveggyűjtemény a középiskolák I. osztálya számára. Korona Kiadó, Bp. 1996. 145). És ha értelmezési zavart ez az accusativus cum infinitivóra épülő cím még nem okoz is, már nem lehetünk ebben biztosak a következő coniunctivusos mondatnál: „*Egy időben mikoron Szent Margit asszony hallgatná Szent Jakab mártírnak kénját, miképpen ez szent mártírt izenként elmetélték, vagdalták volna az pogányok Krisztusnak hitéért, meggyullada az mennyei jegyesnek szerelmében, és mondá az ő társának, szoror Alincsának, Ajkai Péter úrnak leányának: ...*” (i. m. 144). Az ehhez hasonló mondatokat kísérő kitérő kacaj vagy lapítás a pad alatt nem feltétlenül a történetnek szól, hanem annak, hogy az olvasó – kisiskolástól kezdve egészen az egyetemi hallgatóig – nyelvileg nem tud mit kezdeni a szöveggel. Így rendkívül örültem Boksay Zoltán cikkének (Coniunctivus, igeidő-egyeztetés és a magyar nyelv. ÉA. 2008/1. 6–7), mivel kiváló táblázatai által átláthatóbbá válik diákjaim számára a coniunctivus szerteágazó használata. A táblázatok gyakorlati haszna mellett több megjegyzése is visszhangra talált bennem.

Nemcsak egyetértek azzal, hogy a coniunctivus és a vele karöltve járó igeidő-egyeztetés okozta problémák napjainkban is kimutathatók, hanem fel szeretném hívni a figyelmet arra, hogy az irodalmi szövegekben az általános és a középiskolás diák is találkozhat velük. És nehogy azt gondoljuk, hogy csupán a régi magyar irodalomnak minősített kódexrészletekben fordulnak elő, hanem, ahogyan Boksay is tapasztalta, a reformkor irodalma is bővelkedik efféle szerkezetekben.

Egyetértek Boksaynak azon véleményével is, hogy a mai magyar grammatikai szemlélettel összeegyeztethetetlen coniunctivus és igeidő-egyeztetés szövegeinkbe ágyazva megértési problémákat okozhat. S mivel az általános és a középiskolai nyelvtankönyvek alapját a leíró grammatika képezi, az nem nyújthat megoldást e problémára. A csekélyke nyelvtörténeti tananyag – értelem szerűen és a korosztály élettani sajátosságainak megfelelően – nem mélyül el a történeti grammatika rejtelmeibe, ezért a tanárookra hárul az a feladat, hogy a megértési

problémát felismerjék, és nyelvi magyarázattal segítsék a diákokat. Ezért szentelek különös figyelmet a tanárjelöltek képzésében a hasznosítható nyelvtörténeti tudásnak. Azt azonban már nem tudom, hogy a magyartanári mesterképzés elenyésző nyelvtörténeti kreditjébe hová fog beleférni ez a gyakorlat. Hagyatkozhatnék arra is, hogy a felsőoktatásnak szánt új, kiváló nyelvtörténeti tankönyv (Kiss Jenő–Pusztai Ferenc: Magyar nyelvtörténet. Osiris Kiadó, Bp. 2003. 496, 517) ómagyar kori mondattani fejezete tárgyalja a consecutio temporum szabályaira visszavezethető igemódhasználatot, de azt feltételezi, hogy az olvasó tisztában van a latin igeidő-egyeztetés és módhasználat jelenségeivel. Ördögi kör!

A fordításokból elterjedő mondatszerkesztésre én másként tekintek, mint Boksay Zoltán, aki abból indul ki, hogy az írástudók nem értették meg a coniunctivusos szerkezet lényegét, s így egy torzító modellt követtek évszázadokon át. Én olyannak látom e mondattípust, mint a jövevénytavakat. Valamiféle hiányosság betöltésére kerültek át a magyar nyelvbe egy más (genetikailag, tipológiailag eltérő) nyelvből. A latinban szereplő indicativusnak, imperativusnak és conditionalisnak megfelelő a magyar kijelentő, felszólító és feltételes mód, a coniunctivushoz azonban nem rendelhető önálló nyelvi kifejezőeszköz, s ebben a tekintetben a feltételes mód vagy felszólító mód alkalmazása egyaránt a választás szükségességéből fakad. Mivel az egyházi tárgyú szövegek (Biblia, szentek legendái) fordítói a lehető legnagyobb pontosságra törekedtek, érthető, hogy a latintól kevésbé elszakadó feltételes módot választották. Mutatják ezt az időben egymástól távol eső bibliafordítások olyan mondatai is, melyeknek latin előzményében coniunctivus állt. A Bécsi kódexben fennmaradt Huszita biblia (1416–41) és a Vizsolyi biblia (1590) azonos részében mereven ragaszkodtak a feltételes módú mellékmondathoz: „*elméne embér Júdának Betleheméből, hogy zarándoklana Moabitdisznek vidékében*”; „*és elméne egy férfitú Júda városából Bethlehemből hogy járna kelne az Moáb földében*”. Ahogyan jövevénytavaink egy része eredeti jelentésétől elszakadva új jelentést kapott nyelvünkben, e mondattani jelenséghez is új funkció társult: a nyelvi igényesség, műveltség kifejezőeszközzé vált a fordításiirodalmon kívül. A beszélt nyelv egyre erőteljesebb hatása az írott nyelvre, valamint a nyelvújítás, azaz spontán és tudatos nyelvi hatások együttese alakította át a fordítási szokást és e mondattípust. Egy 1990-es kiadású Bibliában már felszólító móddal szerepel a fenti részlet „*És elméne egy férfi Júda Betleheméből, hogy Moáb mezején tartózkodjék...*”

Én kevésbé tartok attól, hogy az újlatin nyelvek hatására a gyenge fordításokon keresztül ismét elterjed a feltételes módú mondatmodell, de nagyon félek attól, hogy ha nem világítjuk meg a szöveggyűjtemények fenti mondatait a korosztálynak megfelelő módon, akkor felerősödik a kacaj.

Kecskés Judit

Még egyszer az ikes igékről

Örömmel olvastam Lévai Zoltán hasonló című cikkét (Édes Anyanyelvünk 2007/5. 4). Teljesen igaza van: az *-ik* ragot sok olyan igéhez hozzátették az utóbbi másfél évszázadban, amelyek nem voltak ikesek. Ettől az egyes számú személyragtól az ige ragozása még nem lett ikes mintájú. Sokkal fontosabb a határozott tárgy jelölése a tárgyas személyragokkal.

Gyermekkoromban Szegeden nevelkedtem. Ott megtanították, hogy nem *öszök*, hanem *eszem* a helyes alak. Ma már két szempontból sem látom célszerűnek ezt a szoktatást. Az ikes „iga” helyett szívesebben élek a megkülönböztetéssel: a húst *mégészem*, de a zsírjából csak *észék*. Akik Szegeden a művelt köznyelvre oktattak (rokonságom, tanítóim), nem csak a ragok megkülönböztető szerepét hanyagolták el, hanem az *e* és *é* hang különbségét is. Az *ö* hangot nem *é*-vel, hanem az egyformán nyíltabb *e*-vel helyettesítették, és ezzel egyalakúvá tették az *észem* igét az *eszem* főnévvel.

Egy Hódmezővásárhelyen nevelkedett és sok nyelvet tudó, nagyra becsült nyelvész kollégám úgy negyven évvel ezelőtt, amikor megkezdtem működésem a Nyelvművelő kézikönyv szerkesztésében, megkérdezte: „Mikor fogjátok kiirtani az ikes igéket?” Ez nem volt ugyan feladata az akkori nyelvművelésnek, de annyi igaz, hogy – mint az idézett cikk szerzője is említi – Lőrincze Lajos sem látta az ikes ragozást a művelt nyelvhasználat fontos követelményének.

Nagyon szabályosan ragoz, aki így ír a Budai Polgár című lapban (2006. júl. 29.): „En reggelente úszom egy órát, táncolok, tornázom, játszom”. Érdekes, hogy csak az 1. személyű *-m* és a 3. személyű *-ék* raghoz ragaszkodnak azok, akik tanultak az ikes ragozásról. Az ikes igék *-ék*-essége a felszólító módban manapság már szinte finomkodásnak hat, de a feltételes módban éppenséggel félreérthető, mert összetévesztjük az 1. személyű alakokkal. Egy ilyen mondatban: Ha újra vállalkoznék egy útra ... sokkal bátrabb lennék.” (Szószóló 2006. szept.) csak a mondat folytatása teszi egyértelművé, hogy a *vállalkoznék* 1. személyű alak (‘én’), a „szabályos” ikes ragozásban ez 3. személyű volna. Ezért ajánlatos 3. személyben a *vállalkozna* alak, mert ez teljesen egyértelmű. – A 2. személyű *-l* ragjáról azok is megfélekednek, akik megtartják a 3. személyű (s a feltételes módban nem egyértelmű) *-ék* ragot és az 1. személyű (néha a tárgyas alakkal összetéveszhető) *-m* ragot. Egy idő óta az egyházi sajtóban is megjelenik a szerzetesi jelmondat ilyen alakban: „Imádkozz és dolgozz!” Az *imádkozz* (és kissé az *imádkozzon* is) inkább parancsként hat, mint ajánlott programként. És nemcsak furcsa, hanem valójában félreérthető a következő bibliai mondas: „Ne ítélj, hogy ne ítéltess, mondja az Írás” (Az út vége. Helyi Téma 2006. febr. 22.). Hiszen az *ítéltess* nem szenvedő, hanem műveltető alak! Aki ilyet ír le, vagy *újjászületék* alakot használ, annak számára üres forma az „ikes ragozás”, elvesztette eredeti jelentését: a szenvedő viszony jelölését. A *-tatik*, *-tetik* végű alak – melyet száz éve rigmusszerűen megbélyegeztek – nem rossz, mert régi hagyománya van, és olykor szükség van rá. De az iménti *ítéltess* teljesen hibás; ha nem *ítéltessél*, akkor okvetlen jobb a cselekvő szerkezet: *hogymeg ne ítéljenek*.

A tankönyveket jobban meg kellene nézni, mert 1946 után a Deme László, Király István és Szabolcsi Miklós szerkesztette tankönyvekben az *okoskodjék* típusú felszólító alak mellett az *okoskodjon* típusú is szerepelt. Bárczi Géza, A magyar nyelv értelmező szótárának főszerkesztője kezdetben még ragaszkodott ahhoz, hogy a *-jék* mellett a *-jon* rag zárójelben legyen annak jeléül, hogy kevésbé ajánlatos. Később maga is belátta, hogy az ikes minta erőltetésének nincs értelme, mert funkcióját veszítette.

Épp ezért nem az „ikes” szót kellene idézőjelbe tenni, ahogy Lévai Zoltán tette, hanem a „ragozás”-t. Hiszen az *-ik* sok olyan igénél ott van, ahol a többi alak ragozásában a szokott iktelen mintával élünk. Ezek voltaképp ál-ikes igék.

Elekfi László

„Please, Madam”

Kénytelen vagyok reflektálni Batár Leventének az Édes Anyanyelvünk 2008/3. számában „Királynőnek sem könnyű lenni” címmel közzétett írására. Nagyrabecsült olvasótársam tizenöt évvel később bár, mégis ugyanabba a tévedésbe esik, mint azok páran, akik 1993-ban, II. Erzsébet angol királynő Magyarországon tett hivatalos látogatása során az országgyűlés akkori elnöke, Szabad György által használt kifejezést: „Please, Madam” (magyar megfelelője az adott esetben: méltóztassék, Asszonyom) nem helyénvalónak találták. E szavak akkor hangzottak el, amikor az országgyűlés elnöke megadta a szót a felszólalni óhajtó magas vendégnek. Szabad György, aki már a Kossuth téri kapuban fogadta a királynőt, az épületben való tartózkodása idején folyamatosan együtt volt vele. A kidolgozott programnak megfelelően együtt mentek fel az üléstermi pulpitusra: a királynő a szónoki emelvényen, az elnök a saját helyén állt. Az elnök ismét – immár az ülésteremben – köszöntötte a vendéget, és jelezte a képviselőknek, hogy a királynő szólni óhajt. Ekkor mondta: Please, Madam, azaz: méltóztassék, Asszonyom. Magam is láttam – a televízióban – a parlamenti látogatást, és megállapítom, hogy a királynő cseppet sem volt megrökönyödvé. A királynő hazautazása után többen, közöttük két alelnök is, kifogásolták a megszólítást. Becsületekre váljék, hogy amikor tudomást szereztek tévedésükről, sajnálkozásukat fejezték ki. A látogatás előtt Szabad György ugyanis – kellő és illő módon – pontosan tájékozódott a protokoll szakembereinél.

Levelében Batár Levente kifejti, hogy helyesebb lett volna a Your Majesty (Ófelsége) vagy a Your Royal Highness (Ó királyi fensége) kifejezések használata. *Felség* és *fenség* azonban nem mindegy! A *felség* (l betűvel) csak a királyt és a királynét illeti meg. Minden más tagját a dinasztíának, beleértve a trónörököszt, *fenségnek* kell szólítani (n betűvel). Ez az a területe a társadalomnak, ahol nem a nőket, hanem a férfiakat lehetne emancipálni. Ugyanis az uralkodónő házastársát nem illeti meg a *felség*, ő mindvégig *fenség*: nem Your Majesty vagy Votre Majesté, hanem Highness vagy Altesse – a többi nyelvet nem sorolom fel.

Maradok tehát – Batár Leventével együtt – egyszerű földi halandónak.

Del Medico Imre

Tisztelt Szerkesztőség!

Áprilisi számuk engem is meghihletett. Az automatikus ragozáshoz hasonló Ferenc József mondása, aki szobrok felavatásakor szokta volt mondani: „Hulljon le a lepel.” Kíséretének egyszer panaszkodott: „Miért kell egymás után kétszer használni a »le«-t? Nem lenne egyszerűbb: »Hulljon le a pel«?”

A „Csalóka szavak” közé tartozik a *győzködik* is. Ezt ma tárgyas igeiként használják. Pl. „Az elnök *győzködte* a kormánypártokat.” Számomra a *győzködik* (visszaható ige) hasonló a *küszködik*hez (valakivel). Az Értelmező Szótárban ez az első jelentése. Mégsem így használják.

Kész katasztrófa az *aktuális* kétféle használata. Ez emberemlékezet óta *időszerűt* jelent, újabban – talán az angol nyelvet utánozva – *jelenlegi* helyett is szokták írni. Az Értelmező Szótárban az *időszerű* az első jelentés, a *sürgős* a második, és csak a sajtóban fogadják el a harmadikat, a *mai, jelenlegi* értelmet. Ez a kettősség állandó félreértés vagy zavar forrása.

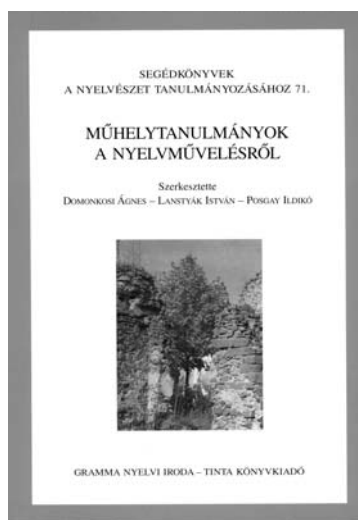
Csicsery-Rónay István

Műhelytanulmányok a nyelvművelésről

A Gramma Nyelvi Iroda és a Tinta Könyvkiadó közös munkájaként 2007-ben megjelentetett kötet két alkalmazott nyelvészeti műhelytalálkozó tanulmányra formált előadásait tartalmazza. A szerzők az MTA határon túli nyelvi irodáinak és az MTA Nyelvtudományi Intézetének munkatársai, valamint az ELTE oktatói. A kötet jellegzetessége, hogy az egyes tanulmányok „nem beszélnek el egymás mellett”, végső változatuk megjelenése előtt a szerzők különféle csatornákon egyeztettek az esetleges vitás kérdésekben. A könyv további sajátossága, hogy a szerzők a nyelvművelést, nyelvi ismeretterjesztést illetően azonos állásponton vannak: a nyelvhasználat dolgaiban való segítségnyújtást, sőt a nyelvi változásokba történő beavatkozást hasznos és értelmes dolognak tartják (a hagyományos magyar nyelvműveléssel ellentétben a nyelvbe történő beavatkozás csupán a nyelvhasználók által szükségesnek ítélt esetekben lehetséges). A kötet új szemszögből közelíti meg a hagyományos magyar nyelvművelést: modern elméleteket és a hazai nyelvművelésben új szempontokat alkalmazva próbálják továbbvinni a magyar nyelvművelést, amelyet a nyelvtervezéssel és nyelvmenedzseléssel együtt a *nyelvalakításnak* nevezett alkalmazott nyelvészeti tevékenység részeként képzelnek el.

Az egyes írások öt fő téma köré fűzve kaptak helyet a kötetben. Az első a nyelvművelés és a nyelvtudomány viszonyát, a nyelvművelés szemléletét bemutató, elsősorban elméleti írások tartalmazó fejezet, amelynek gondolkodásra készítő tanulmányai megpróbálják meghatározni a nyelvművelés fogalmát (miközben újraértelmezik azt), kijelölni annak területeit és határait (miközben szólnak a nyelvművelés és nyelvtudomány viszonyáról), úgy, hogy mindvégig a nyelvhasználat értékelésének fontosságát hirdetik (hiszen a nyelvész az, akitől a nyelvhasználó választ vár ügyes-bajos kérdéseire). A nyelvművelés, nyelvi ismeretterjesztés és értékszemlélet fontosságának hangsúlyozása mellett bemutatják a magyar nyelvművelő kézikönyvek értékszemléletének hiányosságait, illetve a fejezet utolsó – és egyben leginkább figyelemre méltó – tanulmánya meghatározza a magyar nyelvészetben most kibontakozó irányzatnak, a nyelvi menedzselésnek a nyelvműveléshez és nyelvtervezéshez való viszonyát.

A második fejezet gyakorlatiasabb kérdésekkel foglalkozik (a kötet szerzőinek többsége a nyelvi tanácsadásban, közönségszolgálati munkákban is részt vesz): elsősorban a nyelvi szolgáltatások folyamán felmerülő problémákat, az ezekkel kapcsolatos gyakorlati teendőket, valamint a nyelvművelés segédeszközeit tárgyalja. A gyakorlati kérdések között szó esik az MTA Nyelvtudományi Intézetének nyelvtervezési feladatairól, az internetnek a nyelvtervezésben és a nyelvművelésben betöltött szerepéről, a magyar nyelvművelés segédeszközeinek, kézikönyveinek, adatbázisainak pozitívumairól, illetve hiányosságairól. A segédkönyvek felhasználói oldalról történő ismertetése mellett szó esik azok készítésének egy fontos mozzanatáról, a megjelenő lexikai



minősítésekről (egyrészt mint a piacon levő szótárak minősítésrendszerének bemutatása és kritikája, másrészt mint A magyar nyelv nagyszótárának szerkesztésekor alkalmazott lexikai minősítések nehézségeinek érintése).

A harmadik fejezet a lexikográfia és a nyelvi közönségszolgálat gyakorlata felől nézve tárgyalja a magyar helyesírás szabályozásának és e szabályok alkalmazásának ellentmondásait: a legfontosabb kérdés a helyesírási szabályzat 12. kiadását érinti (kell-e, és ha igen, akkor melyek azok a kulcsfontosságú pontok, ahol mára a változtatás időszerűvé vált). Az egyes tanulmányok elsősorban a magyar helyesírás bizonyos részeinek (elsősorban a külön- és egybeírás, az *-i* melléknévképzős alakok írása) túlzott

bonyolultságára – csapdáira – hívják fel a figyelmet, arra, hogy a hagyományokon alapuló helyesírás sok esetben ellentmond az emberi (és nyelvész) logikának.

A negyedik fejezet a nyelvművelő babonák, nyelvi mítoszok és a purizmus témáját járja körül. A szerzők a nyelvi babonák illusztrálására nemcsak az ún. laikus nyelvhasználók internetes megnyilatkozásaiból, hanem nyelvészek és nyelvművelők tudományos és kevésbé tudományos írásaiból is gyűjtöttek anyagot. Tanulságos és hasznos írás az általános nyelvi mítoszokról szóló tanulmány, amely 34 egyetemes nyelvi mítoszt mutat be és cáfol meg. A fejezet végén található két tanulmány a nyelvművelés, illetve a kisebbségi magyarság nyelvi purizmussal foglalkozik (a nyelvi purizmussal általában és a szlovákiai magyar anyanyelvi nevelésben érvényesülő purizmussal).

Az ötödik fejezet a határon túli magyar nyelvművelés sajátosságairól és problémáiról szól, elsősorban a muravidéki és a felvidéki helyzetről. A muravidéki nyelvművelést bemutató tanulmány a nyelvművelő publikációkon keresztül ismerteti az ottani nyelvművelés helyzetét, eredményeit és kudarcait, miközben megemlíti a hatástalanság okait is. A felvidéki nyelvművelést leginkább a szlovákiai magyar sajtó sajátos helyesírási problémáin keresztül mutatja be a szerző. A problémák egyrészt az újságírók hiányos helyesírási ismereteiből, másrészt a helyesírási szabályzat következetlenségeiből, pontatlan megfogalmazásaiból fakadnak.

A könyvet elolvasva egyre világosabbá válik, hogy a nyelvművelőknek nem a nyelvművelés hatékonyságán vagy kártékonyságán, esetleg a nyelvművelésnek különféle jelzőkkel való ellátásán (*grammatikaközpontú, emberközpontú, kommunikációközpontú* stb.) kellene elmélkedniük, hanem a nyelvhasználók által felvetett nyelvi, nyelvhasználati problémákban kell segíteniük. A kötet tanulmányai azt mutatják, van már erre irányuló nyelvésztevékenység. (*Műhelytanulmányok a nyelvművelésről. Szerk. Domonkosi Ágnes, Lanstyák István, Posgay Ildikó. Gramma Nyelvi Iroda – Tinta Könyvkiadó, Dunaszerdahely – Bp. 2007. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához 71. 297 l.*)

Pintér Tibor

Egy hézagpótló könyv az európai nyelvművelésről

1. A magyar nyelvművelők – pontosabban szólva azok a nyelvészek, akik az anyanyelv ápolását, művelését is feladatuknak tekintik – eddig nemigen jeleskedtek abban, hogy közvetlen nyelvművelő, nyelvi ismeretterjesztő feladataik teljesítésén túl az Európa vagy akár a világ más országaiban folyó nyelvművelő tevékenységre is kellő figyelmet fordítsanak. Voltak ugyan korábban is ilyen törekvések és kezdeményezések – pl. Ország László: *Nyelvművelés Angliában* (Magyar Nyelvőr 1963. 191–202), Herczeg Gyula: *Nyelvművelés Olaszországban* (uo. 313–28) –, de a széles körű s még inkább a szisztematikus áttekintés igénye nem merült fel. A nyelvművelők általában csupán arra törekedtek, hogy áttekintést adjanak a szomszédos országokban élő magyarok körében folyó nyelvművelő tevékenységről, pl. Eder Zoltán: *A magyar nyelvművelés új lendülete Romániában* (Magyar Nyelvőr 1972. 129–38), illetve hogy rendszeres személyes és munkakapcsolatban álljanak a fontosabb európai országok jelentősebb nyelvművelőivel, anyanyelvű folyóirataival (Naše Reč, Slovenská reč, Muttersprache, Virittjaja stb.), intézményeivel.

Csakhogy az utóbbi évtizedekben hirtelen kitágult a világ. Az informatikai forradalom s a globalizáció következtében a tudományok fejlődése is hihetetlen mértékben felgyorsult. Az a korábbi tudományos szemlélet, pontosabban gyakorlat, amely eltúrta, hogy a kutatók együttműködése abban merüljön ki, hogy két-három-négy évenként nemzetközi konferencián kicserélik tapasztalataikat, ezen túl pedig lényegében változatlanul tovább végzik megszokott munkájukat, már a múlté. A kongresszusokra, konferenciákra persze továbbra is szükség van, és szükség lesz a jövőben is, de a számítógép, az internet és a bennünket körülvevő újabb és újabb technológiák korában minden bármilyen munkaterületen dolgozó kutatóknak vagy alkotónak mindig naprakésznek kell lennie. Szakmai, művészi, tudományos stb. téren mindig a legfrissebb ismeretek birtokában kell lennie a nyelvésznek éppúgy, mint a biológusnak, a zenésznek vagy a repülőgépkonstruktőrnek.

2. Tudom, egy kissé hosszú volt ez a bevezetés, de mégis ezzel kellett kezdenem, mert leginkább így tudom érzékeltetni, milyen nélkülözhetetlen, s – mint írásom címében is jeleztem – milyen hézagpótló az a több mint 430 oldal terjedelmű kötet, mely a két szerkesztő, *Balázs Géza* és *Dede Éva* minden elismerést megérdemlő, sok szervezést kívánó és sok energiát felemésztő, fáradságos munkája következtében jelent meg a Magyar Nyelvstratégiai Kutatócsoport kutatási programjának keretében. A könyv legfőbb célja az, hogy megismertesse olvasóit az európai nyelvi kultúrákkal, a nagyokkal és a kicsikkel is, a viszonylag távoliakkal és a szomszédokkal is. Mint a szerkesztők írják bevezetőjükben: „Nagyon fontos az európai nyelvi-kulturális műveltség. Ne álljunk értetlenül egy gót vagy cirill betű, egy ékezetes vagy éppen mekcsennel ellátott betű előtt, ismerjük meg jobban a többi nyelv sajátos hangjait, kiejtését, írásmódját, nyelvének eredetét, rokonságát, történetét. Ismerjük meg, hogyan alakultak a különböző nyelvek, milyen mai problémáik vannak a nyelvhasználatban!” Ami engem illet, két szempontból is nagyon egyetértek ezzel a célkitűzéssel. Egyrészt azért, mert amióta már mi is az Európai Unió tagjai vagyunk, már pusztán uniós tagságunkból fakadólag is erkölcsi kötelességünk az európai nyelvi kultúráknak az eddigénél jóval alaposabb megismerése, másrészt pedig mert a magyarországi nyelvművelésről egy-másfél évtized óta folyó hazai, sokszor indulatoktól sem mentes viták, nézetkülönbségek láttán rendkívül fontosak és tanulságosak az olyan beszámolók, amelyek más országok, nyelvterületek esetleges hasonló problémáival foglalkoznak.

A kötet szerzői a kitűzött nemes cél érdekében egy jól képzett, egy-egy ország vagy nyelvterület nyelvi kultúráját, annak múltját, történetét, mai helyzetét kiválóan ismerő szakemberekből álló szerzőgárdát hoztak létre – mint a bevezetőből megtudjuk: nem könnyen! –, s a szerzőket arra kérték, úgy számoljanak be a nekik jutó, illetőleg általuk választott ország, nyelvterület nyelvi kultúrájának múltjáról, jelenéről és jövőjéről, hogy dolgozatukat három részre tagolják: 1. A nyelv, a nyelvi kultúra története, 2. A nyelvi kultúra jelen helyzete, 3. A nyelvi kultúra szervezetei. A szerzők e tagolást mindnyájan el-

fogadták, igazodtak hozzá, s így a kötet beszámolóit – 46 szerzőnek 39 nyelvi kultúrát felölelő írásai – ha nem is teljes, de színes, gazdag képet adnak az európai nyelvművelésről, sőt kitekintésül egy-egy értékes tanulmányt az angol nyelvnek Európán kívüli változatairól (USA, Ausztrália, Kanada), a franciának szintén a kanadai változatáról, valamint a japán és a mongol nyelvművelés problémáiról.

Nincs itt helyem arra, hogy mindegyik szerzőnek legalább a nevét megemlítssem, ezért általánosítva jelentem ki, hogy mindnyájan nagyon jól megoldották feladatukat, mindannyian tanulságos, hasznos áttekintést nyújtottak az általuk vizsgált nyelvről, nyelvterületről. Legfőképpen annyi engedtessek meg nekem, hogy utaljak néhány olyan beszámolóra, amelyet kiemelkedően jól sikerültnek érzek. Ezek – szerzőik betűrendjében – a következők: Balázs Géza *Magyar nyelvpolitika, nyelvstratégia és nyelvművelés* című dolgozata (167–91), Bańcerowski Janusz *tájékoztatója a lengyel nyelvművelésről és nyelvtörvényről* (136–49), Bárdosi Vilmos *Nyelvművelés Franciaországban* című kiváló összefoglalása (89–116), Pintér Márta *Angol nyelvművelés és nyelvtervezés Nagy-Britanniában* című tanulmánya (21–34), valamint Kegyesné Szekeres Erika két értekezése, a *Nyelvművelés és nyelvpolitika Svájcban* (206–19) meg a *Nyelvművelés és nyelvpolitika Ausztriában* (268–79) című. De ismétlem, az őszinte elismerés mind-egyik szerzőnek kijár.

A szerkesztők remek ötletének tartom, hogy mindegyik bemutatott, tárgyalt nyelvnek az ábécéjét is közlik, mégpedig kiemelt helyen, mindegyik dolgozat élén. Érdekes összevetni ezeket az ábécéket, s látni, hogy vannak nyelvek, amelyek betűinek a száma alig lépi túl a húszat, más nyelveké ellenben ennek a kétszeresét is eléri. Persze, betűinek számától függetlenül, mindegyik nyelv ábécéje egyedüli a maga nemében, s hozzászámolom: mindegyik a nyelvet beszélő népek egyik legnagyobb nemzeti kincsé.

3. Sok mindent el kellene vagy legalábbis el lehetne még mondani erről a kötetéről, illetve ebből a kötetből, de a sok erre érdemes közül hadd hívjam fel az olvasók figyelmét két érdekességre, amiről én is innen szereztem tudomást. Az egyik az, hogy a luxemburgi nyelvnek, ennek a voltaképpen frank nyelvjárásnak, amely Luxemburg lakossága 76%-ának anyanyelve, s amelyet a szomszédos országokban, Franciaországban, Németországban és Belgiumban is elég sokan beszélnek, első írásos nyoma mindössze 1825-ből származik. (Ezt Hortobágyi Ildikónak Luxemburgi nyelvpolitika – egy rendezett Babel című beszámolójából említem.) A másik érdekesség, amelyre Péri Benedeknek *A török nyelvművelés* című dolgozatában bukkantam rá, az, hogy az első Török Nyelvtudományi Kongresszus 1936. szeptember 26-i megnyitásának emlékére ez a nap, szeptember 26-a Törökországban minden évben a török nyelv ünnepnapja, hivatalos állami ünnep.

Tulajdonképpen nekünk, magyaroknak is van egy ilyen ünnepünk: A magyar nyelv hete. A különbség az, hogy ez nem egy napig, hanem általában egy hétig tart, s hogy kezdete nem mindig ugyanarra a napra esik, továbbá hogy nem hivatalos állami ünnep. De így is örülünk neki, mivel ez is mutatja, hogy sokan vannak, akik szerint egy nép anyanyelve nem csupán kommunikációs eszköz vagy vizsgálati objektum, hanem nemzeti, közösségi összetartó erő is. A most ismertetett értékes kötet legfőbb tanulsága pedig számomra az, hogy azok a népek, nemzetek, közösségek, amelyeknek nyelvét, kultúráját a mű szerzői gondos munkával megvizsgálták, s vizsgálataik eredményét közzétették, más-más módon s nem egyenlő intenzitással ugyan, de egyaránt foglalkoznak, törődnek nyelvükkel, nyelvi kultúrájukkal. Már pusztán az erről való megbízonyosodás végett is érdemes végigolvasni ezt a könyvet. (*Balázs Géza és Dede Éva szerk.: Európai nyelvművelés. Az európai nyelvi kultúra múltja, jelene és jövője. Inter Kht. – PRAE.HU. Budapest, 2008.*)

Grétsy László

Anyanyelv-pedagógiai elektronikus folyóirat a világhálón! www.anyanyelv-pedagogia.hu

Megjelent az **Anyanyelv-pedagógia** című elektronikus folyóirat első száma a világhálón. A folyóiratot a Magyar Nyelvtudományi Társaság Magyartanári Tagozata gondozza és adja ki évi négy alkalommal. Szakmai védnökei a Szemere Gyula anyanyelv-pedagógiai kutatócsoport, valamint az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán megalakult Szakmódszertani Központ. A folyóirat egyszerű elméleti, másrészt gyakorlati segítséget nyújt a magyar és a nem magyar szakos pedagógusoknak ahhoz, hogy minél eredményesebben fejlesszék a diákok anyanyelvi kultúráját, nyelvhasználatát.

A *Tanulmányok* rovat elsősorban elméleti anyanyelv-pedagógiai tanulmányokat kínál. A *Műhely* rovatban a gyakorlati nevelőmunkát szolgáló segédanyagok, gyakorlatsorok olvashatók. A *Szemle* rovatban az anyanyelvi neveléshez is kapcsolódó új könyveket, folyóiratokat és szakmai honlapokat mutatnak be. A *Kitekintő* rovat a külföldön megjelent anyanyelv-pedagógiai kiadványokról, külföldi szakmai eseményekről és kutatási eredményekről tartalmaz ismertetőket. A *Mozaik* rovat néhány lezajlott hazai anyanyelv-pedagógiai szakmai programról szól. A folyamatosan frissülő *Naptár* rovat jövőbeli anyanyelv-pedagógiai eseményekről, rendezvényekről ad hírt.

A folyóirat szerkesztői számítanak az olvasók érdeklődésére, hiszen a pedagógusok közreműködése is szükséges ahhoz, hogy a folyóirat elérje célját: az anyanyelvi nevelés fejlődésének ösztönzője, szakmai támogatója legyen.

Antalné Szabó Ágnes

A magyar nyelv napjai Aradon

Az Anyanyelvnapok Erdélyi Szövetsége (AESZ) idén április 11–13. között Aradon tartotta A magyar nyelv napjait. Az eseményen Erdély tizenhat megyéjéből csaknem kétszáz – anyanyelvi tudását összemérő – tanuló, az őket felkészítő pedagógusok, valamint a meghívott tudományos kutatók, egyetemi tanárok és politikusok vettek részt.

A Jelen Ház művelődési központban tartott megnyitó beszédében Péntek János, az AESZ elnöke egyebek mellett azt hangsúlyozta, hogy az erdélyi magyaroknak – és általában a kisebbségben élő nemzetársainknak – csak a magyar nyelv a közös nevezőnk. Köszöntő beszédet mondott még Matekovits Mária, az aradi Csiky Gergely Gimnázium igazgatója és Bognár Levente, a város alpolgármestere. Az ünnepélyes megnyitót a Sütő András Nyelvörzés-díj átadása követte. Az AESZ elnöksége az idén dr. Brauch Magda magyartanárt, újságírót, az Édes Anyanyelvünkben is publikáló nyelvvelőként tüntette ki. Laudációt

Matekovits Mihály tanár, a román Oktatási Minisztérium Kisebbségi Főosztályának vezetője mondott. A kitüntetett nyelvvelő tanár beszédében hitvallását így fogalmazta meg: Aradon és környékén, kisebbségben és szórványban, ahol az anyaországból is áradó hibaözön mellett az állandó román nyelvi befolyással is számolnunk kell, az anyanyelv magát a megmaradást jelenti. Ilyen helyzetben a szélmalomharcot is vállalni kell.

Régiók találkozása nyelvben és kultúrában címmel tudományos értekezletet is tartottak (előadók: Brauch Magda nyelvvelő, Murádin László nyelvész, Puskel Péter tanár, Vekov Károly történész).

A Csiky Gergely Gimnáziumban Erdély középiskolás diákjai mérték össze tudásukat. A téma: Arad és az 1848-as forradalom és szabadságharc zenében, képzőművészetben, irodalomban. Két első helyet osztott ki a zsűri: a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégium és a gergyószentmiklósi Salamon Ernő Gimnázium csapatának. Az országos mesemondó versenyen is sokan vettek részt. Az alsó tagozatosok versenyén legjobb a kovásznai Kertész Hunor és a székelykeresztúri Kántor István volt. A középiskolások közül a gergyóditrói Kovács Péter lett az első.

Kísérő rendezvényként a Kovásznán tartott Kőrösi Csoma Sándor Anyanyelvi Versenyen (KAV) az általános iskolások közül a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégium felső tagozatosai lettek az elsőek.

A gimnáziumok közül az Áprily Lajos Gimnázium (Brassó), a szakközépiskolák közül a Kós Károly Szakközépiskola (Székelyudvarhely) lett az első helyezett.

Komoróczy György

A helyesírás ünnepe az ELTE-n

Beszámoló a 2008. évi Simonyi Zsigmond Kárpát-medencei helyesírás versenyéről

A **Simonyi Zsigmond helyesírás verseny** 2008-ban tizenegyedik alkalommal hirdette meg a Magyar Nyelvtudományi Társaság – az Eötvös Loránd Tudományegyetem Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézetének szakmai támogatásával – az 5–8. évfolyamos diákok számára. A budapesti döntőt többfordulós válogatóverseny előzte meg határon innen és határon túl. A versenyen hagyományosan részt vettek minden magyarországi megye, Budapest minden kerülete, valamint öt határon túli magyarlakta terület, Felvidék, Kárpátalja, Erdély, Vajdaság és Muravidék legjobb helyesíró diákjai.

Az utolsó fordulót hagyományosan az ELTE BTK Múzeum körüli épületeiben rendezték. A Kárpát-medencei döntőt dr. Dezső Tamás dékán nyitotta meg a zsűfoglalás megtelt Gólyavárban, majd Grétsy László, a zsűri elnöke köszöntöt-

te a résztvevőket. A megnyitón a legeredményesebb iskolákat Simonyi Zsigmond-serleggel jutalmazták. Ezután a diákok évfolyamonként más-más teremben feladatlapot töltöttek ki, és tollbamondást írtak. Ez alatt az idő alatt a tanárok Gósy Mária és Keszler Borbála előadását hallgatták meg. A verseny izgalmát a diákok, valamint a kísérő tanárok egy fogadáson és egy irodalmi műsoron igyekeztek feloldani. A díjkiosztó ünnepségen – számos támogatónak köszönhetően – egyetlen diák, felkészítő tanár sem maradt jutalom nélkül, a legkiválóbbak értékes könyvsomagokat kaptak. A részletes eredménylista, valamint a támogatók hosszú névsora a verseny honlapján olvasható: <http://simonyi.mnyt.hu>.

A Simonyi Zsigmond helyesírás verseny igyekszik hű maradni azokhoz az értékekhez, amelyeket névadója egész életében és munkásságában képviselt.

Antalné Szabó Ágnes

A 43. Szép magyar beszéd verseny Győrött

Április 18-án a Kazinczy-szobor koszorúzásával megkezdődtek Győrött a Szép magyar beszéd verseny országos döntőjének eseményei. A vetélkedőn mintegy 120 gimnazista és szakképző iskolai tanuló vett részt.

Az ünnepélyes megnyitón Ottófi Rudolf alpolgármester emlékeztetett arra, hogy Győr azzal vált az anyanyelvnapok, a nyelvvelés fellegvárává, hogy megteremtette a középiskolás korszerű beszédművelő mozgalomnak feltételeit.

Bencédy József, a bírálóbizottság elnöke dicséretesnek minősítette az idei Szép magyar beszéd verseny országos döntőjébe jutott középiskolások szövegválasztását. Kiemelte: a diákok és felkészítő tanáraik tartalmas szövegeket választottak, s tolmácsolásukkal értékeket közvetítettek. „Az értékeresés feletlen időszerű törekvés mai világunkban. Az értékek között áll elsősorban az anyanyelv és a tőle elválaszthatatlan hazaszeretet” – szögezte le.

A zsűri 15 gimnazistának, ugyanennyi szakképző iskolai diáknak és 5 határon túlról érkezett növendéknek ítélte oda a Kazinczy-érmet. Kazinczy-díjat kapott Oravecz László, a bátonyterenyi Váci Mihály Gimnázium tanára, Saffarik Ildikó, a rádi általános iskola tanára és Tekes Rozália, a váci Árpád Fejedelem Általános Iskola tanára. A beszéd- és magatartás-kultúra területén végzett kiemelkedő munkájáért Péchy Blanka-díjban részesült Bálint Márta, a kézdívasárhelyi Turóczy Mózes Általános Iskola nyugalmazott tanára és Egyed Mária, a kézdívasárhelyi Bod Péter Tanítóképző Intézet tanára. Mindketten bekapcsolódtak Erdélyből a magyarországi nyelvvelő mozgalomba, s növendékeiket az anyanyelv tisztelésére nevelik.

(Az MTI nyomán.)

Hírek

A Magyar Nyelv Múzeuma megnyitása utáni első rendezvény a Mercurius Veridicus szónokverseny döntője volt. A Református Pedagógiai Intézet 2007-ben Ónodon, a jeles országgyűlés 300. évfordulóján indította el szónokversenyét. A 2008. évi széphalmi országos döntőbe 11-en kerültek. Az írásbeli forduló és a beszédek előadása után a zsűri a következő eredményt hirdette ki: 1. Lehoczki Adrienn (Evangelikus Gimnázium, Békéscsaba), 2. Sepsi Gréta (Földes Ferenc Gimnázium, Miskolc), 3. Lobmayer Lili (Evangelikus Gimnázium, Békéscsaba). A verseny 2009-ben folytatódik. Érdeklődés: refpedi@refpedi.sulinet.hu.

*

Újvidéken a Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesülete (VMPE) nyolcadik alkalommal rendezte meg az ANYA-t, azaz Apácai Nyári Egyetemet. 2008. július 25-én a Magyar Nyelvstratégiai Kutatócsoport napján Balázs Géza, Mínya Károly, Dedé Éva, valamint H. Varga Gyula és Aczél Petra adott elő. Az egyesület éves kiadványából kiderül, hogy folyamatosan szerveznek pedagógustovábbképzéseket, vetélkedőket, versenyeket, táborokat. Kiemelt programjuk az anyanyelvpoló csoportok vezetőinek képzése. (Képek a www.manyszi.hu galériájában.)

*

Jelentés a magyar nyelvről 2008. címmel rendezte meg konferenciáját és könyvbemutatóját a Magyar Tudományos Akadémián a Magyar Nyelvstratégiai Kutatócsoport. Molnár Csikós László a vajdasági magyarság nyelvhasználatáról szolt, majd Nyomárkay István mutatta be az Európai nyelvvelés című negyvenszerzős munkát. A könyveket Pál Dániel Levente, Kiss Gábor, Parapatics Andrea, Zimányi Árpád színes előadásai vezették be. A rendezvényt Pallavicini Zita örgrófnő köszöntötte. (A rendezvényről képek láthatók a www.manyszi.hu galériájában.)

*

A sajtó is bekapcsolódott A magyar helyesírás szabályai 11. kiadásának megújításával kapcsolatos polémiaiba. Az MTA Magyar Nyelvi Bizottsága több éve elkezdte a szabályzat felülvizsgálatát. 2008. június 4-én vitanapot is rendeztek az ELTE Bölcsészettudományi Karán az addig tervezett módosításokról. A vitáról a Heti Világgazdaság 2008. június 14-i száma Belekötőjél (Tétova helyesírási reform) címmel számolt be. A Népszabadság kérésére Balázs Géza és Eöry Vilma 2008. július 29-én nyilatkozott (Nem gúzsba köt, rendet tart). Nyilatkozatuk kapcsán az Index 2008. augusztus 4-én Nesztek, reformhelyesírás címmel közölt vitacikket. A helyesírás vitája ősszel folytatódik.

*

Meglepő újdonságokkal találkozhatnak ösztől a www.e-nyelv.hu és a

www.manyszi.hu honlap látogatói – a fejlesztésekbe fiatal informatikusok kapcsolódtak be. A Magyar Nyelvi Szolgáltató Iroda a megszokott szolgáltatásai (nyelvi gyorsszolgálat, nyelvi szakértői munka, oktatás) mellett több játékos szolgáltatást indít, pl. szavazást az év szavaira (www.azevszava.hu), szógyűjtő-szómagyarító programot, egyéb nyelvi játékokat, fórumokat.

Események

2008. október 9–11. Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok (Ada)

2008. október 17. A Magyar Nyelv Múzeuma kiállítás megnyitója (Széphalom)

2008. október 17–19. A Kossuth Lajos Gimnázium által alapított és gondozott „Édes anyanyelvünk” nyelvhasználati verseny országos döntője (Sátoraljaújhely)

2008. október 17–19. 6. Semiotica Agriensis (EKF, Eger)

2008. november 3–4. A kommunikáció nyelvészeti aspektusai (Kodolányi János Főiskola, ELTE BTK Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék, Budapest)

2008. november 7–8. 10. Kossuth rektorikai és szónokverseny (ELTE, Budapest)

2008. november 10. Miskolci pálinkanap (Herman Ottó Múzeum, Miskolc)

2008. november 11–12. Diskurzus a grammatikában – grammatika a diskurzusban (ELTE Mai Magyar Nyelvi Tanszék, Budapest)

2008. november 15. III. Sajtónyelvi konferencia (EKF, Eger)

2008. november 19–20. A hatalom nyelve (SZE JGYF, Szeged)

Fiatal nyelvvelők találkozója/ Nyelv-kultúra fórum

Az Anyanyelvpolók Szövetsége a Magyar Nyelvstratégiai Kutatócsoporttal közösen évek óta megrendezi a fiatal nyelvvelők találkozóját, újabb nevén a Nyelv-kultúra fórumot. Az idei fórumot 2008. november 14–15-én szombaton Egerben tartják – kapcsolódva a főiskola Kommunikáció Tanszékének sajtónyelvi konferenciájához. Érdeklődés, jelentkezés: iroda@e-nyelv.hu vagy 30-318-9666.

Az év szavai, 2008.

Európában több országban hirdetnek pályázatot az év szavaira. A Plain English Campaign például gyűjti és megszavaztatja az év legsikerületlenebb angol kifejezéseit, és év végén kiosztja a citromdíjakat.

Németországban 1991-ben indította el egy nyelvész Az év legcsúnyább szava (Unwort des Jahres) mozgalmat, amelyet folyamatosan meghirdet a Német Nyelvi Egyesület (Verein für deutsche Sprache). Az év legcsúnyább szava mellett javaslatokat várnak Az év nyelvi pancserre (az anglicizmusokat fölöslegesen használó közéleti személyiség), valamint a Kivándorolt szavak (a németből

más nyelvekbe átkerült szavak) témakörében is.

A Magyar Nyelvstratégiai Kutatócsoport és a Magyar Nyelvi Szolgáltató Iroda a nyelvkritikai szemlélet erősítése, az anyanyelvünk iránti figyelem felkeltése, anyanyelvi kultúránk fejlesztése céljából 2008-tól meghirdeti Az év szavai pályázatot. Két kategóriában lehet pályázni:

1. Az év legsikerültebb magyar szava. Ebben a kategóriában lehetőség szerint új, az adott évben a nyilvánosságban keletkezett vagy felbukkant, stilsztikailag kifejező szót vagy kifejezést várunk. Ez a szó lehet önálló magyar szó, de idegen szó magyarosítása is, esetleg szleng vagy nyelvjárási eredetű szó.

2. Az év legcsúnyább magyar nyelvi szava, kifejezése. Ebben a kategóriában a nyilvánosságban szereplő legelcsépelt, lelegejártottabb, esetleg semmitmondó szavakra, kifejezésekre várunk javaslatokat.

Szavazni az erre a célra létrehozott honlapon lehet: www.azevszava.hu – amely természetesen a www.manyszi.hu oldalról is azonnal elérhető. A hagyományos posta kedvelői szavazataikat a következő címre küldjék: Magyar Nyelvi Szolgáltató Iroda, 1148 Budapest, Őrs vezér tér 11. fszt. 1.

Az év szavait a közönségsvazatok alapján egy közéleti személyiségekből és nyelvészekből álló bírálóbizottság ítéli oda. Az eredményhirdetés és Az év szavai beküldőinek díjazása minden év december közepén lesz. Az eseményről ugyancsak a honlapon lehet tájékozódni. Már most jelezzük, hogy a honlap és a szavazás folyamatos – a 2008. évi eredményhirdetést követően is folyamatosan lehet szavazni – immár a 2009. évi szavakra!

Nyelvészeti kiadványok

Balázs Géza és H. Varga Gyula szerk.: Káros médiatartalmak. Országos konferencia és találkozó. Líceum Kiadó, Eger – DUE, Budapest, 2008.

Benő Attila: Kontaktológia. A nyelvi kapcsolatok alapfogalmai. Egyetemi Műhely Kiadó, Bolyai Társaság, Kolozsvár, 2008.

Benyhe János: Új dohogó. Nyelv-őr járat. Kortárs Kiadó, Budapest, 2008.

Gálosi János: Szép szónak nem szegik szárnya. Hogyan beszélj, ha felnőttként érvényesülni akarsz? Holnap Kiadó, Budapest, 2007.

Gergely Judit: Mercurius Veridicus I. Országos Középiskolai Szónokverseny az egyházi iskolák számára, Ónod, 2007. Református Pedagógiai Intézet, Budapest, 2007.

Győri-Nagy Sándor: Fa ága rügyével. Életjelek és mai örökítési formák a magyar kultúrában. Magyar Ökoszociális Fórum, Európai Kommunikációs Intézet, Kiskunmajsa, 2008.

Hoffmann István, Tóth Valéria szerk.: Helynévtörténeti tanulmányok 3. Debrecen, 2008.

Mindenekelőtt a 2008. évi 2. számunkban közölt rejtvények megfejtését adjuk meg:

I. Betűkapcsoló. 1. Leporelló. 2. Offenbach. 3. Helycsere. 4. Egyképpen. 5. Nagybeteg. 6. Gibraltár. 7. Réges-régi. 8. Ilmarinen. 9. Nyirettyű. A függőleges első sorból kiolvasható mű: Lohengrin, szerzője Richard Wagner.

II. Egy betűt a belsejébe! 1. Lant. 2. Bamba. 3. Ruanda. 4. Sikál. 5. Étkes. 6. Kiás. 7. Bukta. 8. Tercel. 9. Kibir. 10. Beolt. 11. Bont. 12. Barka. 13. Felső. 14. Kiér. A betoldott betűkből kirakható név: Munkácsi Bernát.

III. Befejezetlen mondat. 1. Ancona. 2. Nissan. 3. Abszcijsza. 4. Pinocchio. 5. Éta. 6. Schisma. 7. Antinoosz. 8. Sintoista. 9. Óozott. Plinius mondatának befejezése: „... a nap és a só.”

IV. Keresztül-kasul. 1. Elesett. 2. Örömtűz. 3. Medence. 4. Sütőpor. 5. Kidobol. 6. Félzeg. 7. Stadion. A két Petőfi-vers: Erdőben, Tűnődés.

V. Szójátékos csattanó. Na de hogy fogok én kinézni citrommal a számban?

Azok közül a megfejtőink közül, akik megszerezték a sorsolásban való részvételhez szükséges 70 pontot, ezúttal a következők részesülnek a Tinta Könyvkiadó által a mindenkori nyerteseknek felajánlott könyvjutalomban: Bacskó József, Ballassagyarmat, Mártírok útja 59. (2660); Bozsóné Kolosai Éva, Vadna, Dózsa Gy. u. 2. (3636); Juhász Noémi, Beszterec, Kosuth út 3. (4488); Leőwey Klára Gimnázium Aranyszabály köre, Pécs, Szent István tér 8–10. (7621); Nagy Izabella, Kemece, Fürst Sándor út 3. (4501); Oláh Csanád, Szeged, Szivárvány u. 13/A, IV. 9. (6725); Szabó Lajos, Budaörs, Stefánia u. 29. (2040); Tilless Béláné, Budapest, Serleg u. 5. (1118); Tóth Mihály, Tura, Park u. 10. (2194); Szerényi Antalné, Budapest, Rozs u. 11. (1045). A nyerteseknek szívből gratulálunk!

A Pontozó új feladatai

I. Költő és verse. Ha megfejtőink helyesen, azaz a rejtvény készítőjének szándéka szerint töltötték ki a sorokat, akkor a 2. oszlopban megtalálják egy nyolcvan éve elhunyt költőnk nevét, a sorok megfelelő átrendezése nyomán pedig a 6. oszlopban megjelenik a költő egyik versének címe is. E kettőt tessék beküldeni! A helyes megfejtés 8 + 8, azaz 16 pontot ér.

- Közbülső szakasz
- Sötétség az égbolton
- Végsőt
- Alkotói, költői (állapot)
- Sok lakás tartozéka
- Harsány hahota
- Becézett szülő
- Tábori kellék
- Kissé mézes

II. Első tagom... E rejtvényünk szerzője egy klasszikus rejtvényfajtának, az ún. verses talányoknak egy általa kiformált, sajátos változatával ajándékozta meg olvasóinkat. Többekévesébe kötött, egységes formában úgy alkotta meg verses talányait, hogy a megfejtő számára teljesen világos legyen, milyen szóra kell rátalálnia, s hány részből tevődik össze az a bizonyos szó. A keresett formára való ráakadást szinonimák sorolásával is segíti. Pontozó rovatunkban öt ilyen verses talányt teszünk

közzé. Megfejtésükért 4–4 pont jár, összesen tehát 20 pontot lehet velük szerezni.

- Első tagom szorít, markol, Szerez, megtart, nekilát. A második: kiszab, átnyújt, Juttat, ellát, kibocsát. Utolsó tag: régimódi, Vaskalapos, sokéves. Összefogva: nagyvendéglő, Hol a csaplár beszédes.
- Első tagom rövid szócska, Senki más, csak tenmagad. Második tag: megfog, emel, Felnyalából, megragad. Utolsó tag: ajtónálló, Silbak, strázsza, darabont. Összefogva: szörzet, amit Fonógyárba arab ont.
- Első tagom idős ember, Kit egy székely titulál. Második tag: törleszkedik, Hízlekedik, gazsulál. Utolsó tag buzdul, hevül, Felső, lebbög, felgerjed. Összefogva: vajatokban Ájer, amely elterjed.
- Első tagom díj vagy taksa, Sodor, özön, áradat. Második tag: akad ilyen Fegyelem és akarat. Utolsó tag hajtás, vessző, Mit a fáról levágnak. Összefogva: ez a sorsa Anyját veszített leánynak.
- Első tagom értékmérő, Általános, divatos. Második tag: ízesítő, Étked ettől zamatos. Utolsó tag: ácsingózik, Epekedik, szobrozik. Összefogva: haszonleső, Senkivel sem osztozik.

III. Ötösök. Rejtvényünkben, annak címéhez illően, ötbetűs, azaz öt betűjegyű álló szavakat sorolunk fel, összesen tizennyolcat. Olvasóinknak nincs más feladatuk, mint az, hogy e szavakat elhelyezzék az itt bemutatott két egyforma, ötször ötös ábra vízszintes és függőleges soraiban, de úgy, hogy a harmadik vízszintes sorba nem írnak szót; így oda csak a függőleges sorokba írt szavakból kerülhetnek betűk. Egy betűt a kiindulás megkönnyítésére előre beirtunk. Ha megfejtésük helyes, a két ábra harmadik sorának betűiből egy jeles huszadik századi író, irodalomtörténész nevét olvashatják össze. Ezt tessék beküldeni! (Megfejtése 16 pont.)

ADIOS AKADT ALTAT ARBAT ÁSZÁR DONOR
DORKA FONDA INTRA KONDI NÁSFÁ NOSZA
ODAKI OSZOL SILAN SZENT TRAIN ZÁRDA

A									

IV. Szójátékos csattanó. Megfejtésül a mellékelt skandináv rejtvény csattanóját kell beküldeni. A megfejtésért 25 pont jár.

Az e számunkban közzétett fejtörők együttes értéke 77 pont, de már 60 pont elérése is elég ahhoz, hogy valaki részt vehessen megfejtésével a sorsolásban, és egy értékes könyv nyerhessen lehessen. A rejtvények megoldását **2008. december 1-jéig** kell beküldeni címünkre: Édes Anyanyelvünk, Pontozó, 1364 Budapest, Pf. 107.

Minden rejtvénykedvelő olvasónak jó szórakozást és sikeres megfejtést kívánunk a feladványok készítői:

Bencze Imre (II.), Láng Miklós (I.), Schmidt János (IV.), Varga István (III.)

Szójátékos csattanó

Új szavak, kifejezések (50.)

Az új értelmező kéziszótárban nem található szavakból és kifejezésekből nem okvetlenül az első előfordulásokat szemlézzük. Várjuk olvasóink észrevételeit is!

álesemény – a *mediahack* magyarítása

babazsúr – nagyon egyszerű, könnyű dolog. Pl. Ez a vizsga *babazsúr* volt. (Érd)

bámuláda – televíziókészülék (tréfásan)

banyatank – két kerekén húzható nagyobb (bevásárló)táska (mert mindenben és mindenkin átgázolnak vele) (Érd)

bolygóláz – a *globális fölmelegedés* helyett

bugyola – (fölsleges mennyiségű) csomagolóanyag

fantomizálódik – eltűnik. Pl. A cég *fantomizálódott*.

ingeraktív – sokféle benyomást nyújtó (szójáték az *interaktív* mintájára)

iszlamizálódás – az iszlám tanok erőteljes terjedése. Pl. Pakisztán elindult az *iszlamizálódás* útján.

kamatsapka – a kamat felső határa

kapocs – az internetes *link* szó magyarítása

mozaikcsalád – elvált szülők új családja különböző gyerekekkel

superbacillus, superbacili – az antibiotikumokkal szemben rezisztens új baktériumcsoport (Népszabadság, 2008. ápr. 5.)

superkommersz – nagyon kommersz

villámcsődület – a *flashmob* magyarítása. Pl. *Villámcsődület* a jegyirodánál.

Rovatunkban Graf Rezső (Budapest), Mészáros András (Bicske), Dr. Szerényi Mária (Budapest-Érd), Unger Zsuzsa (Budapest) gyűjtéséből is válogattunk.

A rovat 1998–2005. között megjelent anyagát teljes egészében tartalmazza a következő kötet: Jelentés a magyar nyelvről (2000–2005). Szerk.: Balázs Géza. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2005. További gyűjtés: Minya Károly: Új szavak I. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007.

B. G.

balazsge@due.hu

A papa viccel – Tudod, fiam, mi a különbség a fejünk és a hasunk között? – kérdezi Pistikét az édesapja. – Nem, papa – feleli a gyerek. (A választ a rejtvény számozott soraiban rejtettük el.)		NAGY. DISZT. EPÜLET PERC	1	FÁKOL ÜREN	A SERPE NYÓ ALJA RA EG	BÁLIN AGNES IENCER-MALACA	CLAVULT IORDÓ WCETEK
		NÉ-RI SZINÉZ-NÓ KÁRI	DO-TI DCLGÖZŐ	... CAR-HEKAR TENDR	VED -OS VÁRKI	JÓD SKO A IDŐ BECSZTAS	KG-LIÁRS SZINMÜ-VESENÓ (EVA)
2	DÉL. RÓV. MAHO VARGAS ... IRC	IN VÁLDÓ. ÖYERMEK-NYHMI ÁRSZÓVAI	SVA-TAGI ENYIICLY	SZÁZND. RCÓVIDITVE			
LÓGÓZVA TÁVOZIK FÉRFI-BEFCNFEM					FÜGG NAROSI VAKOS AKOBA		
						DETT. JELET VÉS TUNÉZIA NCSJELE	
FOR AJAN DEKKAL ÉRKEZIK			FÜTŐTÖR SVÉD AUTOK JELZÉSE		PE HAKO RÓZSALÉ		... SEVVS; NÉ-RI AUI ÖVÉR-SEVZÓ
					PE HAKO RÓZSALÉ		
HEKTO-KÁDÍTÓ SZER			AUSZTRÁL NAGY-VÁHOS JF IGF				
ÓMER VADÁR AZ URÁN VEGYJELE	HFGYBFG. KFZPÓ. IDJGFN SZÓVAI	MIKLOSKA HELYRAG, A-VÉL PÁRJA			NUMERO. TÖVIDÍTVE ÖGÖRÖG TÖHÖS		
A NYOMA-TÉKOS CSÍTI ÉS SZAVA					RÓVÁR-POR VOLT ELEK JU DIT F -MJE		
ÁLLÓVIZ MAGAS HEGYEK-EN						OXIGÉN KIÁRII ÉSZESÉ TESS	
KISKUN SÁSI HELYSÉG GÖBÖ				AZ ÖT TÓ EGY KE VÉ-ÉV. RÖS FÉKÖ			
		IDÖMÉRŐ TARTÓLA HUBA IÁRSZAI					MÓD FII FN-ÉZAVÁL-72SRA
IÁRVÉG A TÖRPEZ-SZÁMI NITRÖGÉN			ÖRÖKSZ NYELVÉSZ ÖDMTRU				
			MARCS VOLGYI HHI YEFÖ ZÖRÖS A PAPIR			SZOMBAL - -LY KÖZ ZELI FALU	
						ÉADILISZ	
ÉM LE ZOLA KÉCÉNYE KÖTÖSZÖ	FELTÉ TELEKET NÉ-ÉL GRAMM	TANONC					
		LÁM, ITT VAN				A BALATON IS EZ MARIKA	
FFI -OI SECIICLY MÁLTAI AUTÓJEL	FÓVÁR INJUIA-L-ÁVÓ		RÓVÁROK TEST RESZE RÉNIUR				JAPÁN AUTÓCÉL FEL FANG!
				ID-ÖBÉ VÖZFI A TARGY BAJJA			
GEVÉGI TISZAVIRÁCF. FT.	E				IDÖS, ELTES		

ENTRUM GYORSNYOMDA • KULCSMASOLÓ
 (Szolgáltatóház) Tel.: 06-20-4452 Nyitva: H-P: 8-17, Szo.: 8-12

SZÍNES FÉNYMÁSOLÁS NYOMTATÁS
 A/3 méretig, vastag papírra is
ELKÉPESZTŐEN OLCSON!!!
 (80 – 160 Ft/A4 oldal)

ÚJ

Ha olyan gondosan nyom, ahogyan „masol”, akkor oda nem megyek. (Láng Miklós)

A BOROSPINCÉK ESSZENCIÁJA!

KÉSZÜLJÖN A KÖSTOLÁSRA!

Nyitott Pince Napok

Itt talán a borospincék lényegéről, velejéről van szó (*esszencia*), nem pedig az aszúszerű mustjából készült italról (*esszencia*)? (B. G.)

A BELVÁROSI FIATALOK LAPJA

CITRANCS

2008 FEBRUÁR

Ami nem sikerült költőknek, nyelvészeknek, az most sikerül a belvárosi fiataloknak. Nem *gréfruit*, hanem *citrancs*! (B. G.)

5 kamrás ablakunkhoz, fokozottan hőszigetelt $k = 1.0$ üveget adunk alapáron, a részellőztető, és a hibás működtetégátló, vasalati funkciók mellé! Német precizitás, kiváló minőség, teljes körű szolgáltatás, elérhető áron!

ablakainkkal egy életre szóló megoldást kínálunk Önnek!

Rendeljen most, közvetlenül a gyártótól.

Kérje ingyenes ajánlatunkat!



Kiváló minőséget hirdetnek, pedig bevallottan hibás a működtetégátló! (Vagy csak nem ismerik a helyesírás szabályokat?) Beküldte Miklós Józsefné komáromi olvasónk.

DÍJ KÖZPONTILAG ELSZÁMOLVA
 MP ZRT. HÍRLAP Ü. BP. 1900
 2008.06.10.

34

Pót. HETI VILÁGGAZDASÁG KIADÓI

2008/23

1 db



Kiosztó: 1141 Füredi út
 Járás: 1430

A reklamáció miatt szíves elnézését kérjük!



A Római Part és környéke azoknak való, akik valóban élik az életet. Akik elvárják tágabb lakóhelyüktől és környezetétől azt a színvonalat és minőséget, amit otthonuk a Római Terrasse nyújt nap, mint nap. A zárt és védett park a nyugalom és pihenés háborítatlan helyszíne. Az épületeket gondozott gyepek és díszcserjés tettek övezik, melyeken

Római-part és Római terrace, avagy Római terasz – a jelenlegi helyesírás szerint. (B. G.)

Ne a reklamáció miatt kérjék elnézésemet, hanem a reklamáció oka, nevezetesen az újságkézbesítés elmaradása miatt! (B. G.)

